

Výpomoc laiků v duchovní správě

PŘÍRUČKA PRO POMOCNÍKY VE FARNOSTECH

NAPSAL

P. Alois Stork T. J.

Tiskem Družstevní knihtiskárny v Hradci Králové

IMPRIMI POTES

Pragae, 1. Septembris 1947

Franciscus Šilhan S. J.
Praepositus prov. Bohemiae

NIHIL OBSTAT

Prof. Mons. Dr Jos. Buryšek
Censor ex offio

IMPRIMATUR

Episcopalis Ordinariatus Reginae Gradecii
die 14. Septembris 1947

† Dr Mauritius Pícha
episcopus



Úvodem

Tato práce je sbírkou článků a článkučků, které jsem v letech 1929 až 1933 uveřejňoval ve Věstníku Mariánských družin a jiných časopisech. Jazývali jsme to tehdy **Katoličskou akcí**. Lépe však činíme, když to od lastní Katolické akce oddělujeme jako **výpomocnou práci laiků v duchovní správě**.

V tomto smyslu byly tyto články přehlédnuty, upraveny a doplněny. Mohou takto býti praktickou příručkou pro obětavé duše, které jsou ochotny pomáhat přetíženému duchovenstvu ve farnostech. Mnohého se těchto statích ještě nedostává. Pro důležité úseky bude třeba ještě porobnějších návodů. Ale v začátcích a menších farnostech může tato práce vykonati s pomocí Boží dobrou službu. Kéž ji vykoná!

Spisovatel.

Soustavná duchovní správa je dnes nutností

Za starých časů snad stačilo, konal-li kněz své funkce v kostele a ve škole, vyřídil-li své úřední práce v kanceláři a posloužil-li nemocným, když si toho přáli. Farnosti nebývaly velké, a v rozsáhlých farnostech míval farář i po dvou nebo třech kaplanech. Zatím se časy změnily. Nastalo přeskupení obyvatelstva. Mnohé farnosti velmi vzrostly, ale duchovní správa zůstala tatáž. Stala se **nahodilou**. Někde zachycuje duchovní správce jen několik set lidí; tisíce farníků při tom bloudí. Není divu, že bloudí: nemají pastýře, který by je hledal. A přece je vzorem duchovního správce **Dobrý Pastýř**, který hledá zbloudilou ovečku a nalezná nese ji na bedrách do ovčince. Zná důkladně všechny své ovce, pečuje o ně, bije se o ně, dává za ně i život svůj. Pro ně se vyčerpává.

Tento program důsledně provedený podle změněných poměrů přetvořuje duchovní správu nahodilou a vyčkávací na **soustavnou a iniciativní**. Duchovní správce musí se státi pastýřem **všech** duší ve farnosti, i těch zbloudilých a odpadlých. Jeho snahou musí býti: zachytit všechny duše mu svěřené, navázat styky se všemi, býti vůdcem všeho, co se týká věčného blaha jeho farnosti.

K duším se dostane farním věstníkem, dětskou besídkou, katechesí školní mládeže, péčí o chudé a nemocné, tiskovou akcí a návštěvou po domech. Snahou jeho také bude tvořit veřejné mínění pomocí soustavně vedených katolických organizací mužů a jinochů, žen a dívek ve farnosti.

Sotva nalezneme duchovního správce, který by mohl sám vedle činnosti dosavadní vhodět těmto úkolům. **Duchovenstvo na to všechno nestačí**. zvláště dnes, kdy nedostatek kněží v některých diecésích je přímo hrozivý. **Potřebujeme tedy nutně pomocníků—laiků a pomocnic—laiček**, kteří ochotně a obětavě převezmou, nač duchovenstvo nestačí a k čemu netřeba kněžského svěcení.

Kněz může se pak více věnovat svému **duchovnímu životu**, což je nezbytným základem a tajemstvím blahodárné činnosti.

Může se uvolnit k potřebnému **studiu**, aby jiné dobře poučoval a vedl. Bude míti kdy pro **redakci Farního věstníku**, který je důležitou pomůckou k získání odcizených farníků. Také se uvolní pro **výchovu svých pomocníků**, pro vedení Farní rady, pro vedení dorostu a dělnictva, nač sotva který laik postačí. Také se musí uvolnit pro pilné **zpovídání a soustavnou návštěvu nemocných**.

Laikové mohou konat velkou část **kancelářské práce** farního úřadu a velkou část **katechisace dítek** pod vedením farářovým. Mohou převzít **šíření farního věstníku** a jinou horlitelskou službu po domech. Mohou pečovat o chudé a trpící farníky, **věnovat se charitě** ve službách duchov-

ní správy. Mohou vésti **farní knihovnu** a **obstarávat kolportáž** dobrého tisku.

Zvláště vycvoreným laikům svěří se péče o seznam duší, čili **Farní kartotéka** a určité **návštěvy po domech** v záležitostech duchovní správy.

Tak by celkem, ve velkých obrysech vypadala duchovní správa, jakou můžeme zase obroditi naše farnosti a zachrániti mnoho duší. I v pohraničí lze při dnešním nedostatku kněží touto metodou znenáhla vytvořiti aspoň snesitelnější poměry pro duchovní správu.

Kdo se hodí k apoštolátu ve farnostech

1. **Kdo pěstuje hlubší duchovní život.** Znáte klasifikaci duší? *) Ne- stačí nám duše **dobré**. Nevytrvají. Sotva stačí duše **zbožné**, aspoň pro funkce důležitější. Snadno se znepřátelí s jinými. Snadno závidí, žárlí, kritisují, pomlouvají. Chtějí poroučet, provádět své nápady, těžko se podrobují. Touží po uznání, snadno se urazí. V obtížích pak rychle ochabují a nás opouštějí.

Potřebujeme vlastně duše **dokonalé**, nebo aspoň duše **horlivé**. Na ty lze spoléhati. Dopracovaly se již značného stupně nezištnosti. Hledají Pána Boha a spásu duší, ne sebe. V jejich nitru hoří již pravá láska k Bohu a pravá láska k bližnímu. K tomu ovšem třeba vytrvalé péče o duchovní život. Nelze dosti doporučiti aspoň těm hlavním pomocníkům a pomocnicím v duchovní správě knihu **Chautardovu, Duše veškerého apoštolátu,**)** která tuto pravdu výstižně projednává. Proto bude samozřejmě apoštolát laiků rozkvétat jen tam, kde rozkvétá duchovní život. Kde není pochopení pro opravdový duchovní život, tam vše snadno ztroskotá již v počátcích anebo bude stále zápasit s velkými nesnázemi v řadách pracovníků a pracovník. **Duchovní cvičení** v pořádném exercičním domě jsou nutnou průpravou k tomuto apoštolátu. A ne pouze jednou vykonaná, ale častěji opakovaná a prohloubená i v pokračovacích kurzech.

2. Duše, která duchovním životem se propracovala k značnému stupni nezištnosti, osvojí si snadno **další vlastnosti** pomocníků-laiků v duchovní správě. Především bude **poslušna**. Svět je rozdělen na diecése a farnosti. Kdekoli pracujeme, jsme v některé diecési a v některé farnosti. Duše jsou svěřeny biskupům a farářům. Veškeré ostatní duchovenstvo pomáhá. S ním i laické ve farnostech. Proto jako v diecési nesmí se

*) Viz: Stork: »Z duchovního života«, Praha, Franci, 1947, Doslov.

***) II. vyd. Přerov, 1947, Edice Sester Nep. Početí, Šířava 7.

nic dělat přes hlavu biskupovu nebo proti biskupovi, nýbrž všechno s biskupem, s jeho svolením a pod jeho vedením, tak je to do jisté míry také ve farnostech. Má-li duch. správa dosáhnout plných úspěchů, musí se opírat o drobnou práci v jednotlivých farnostech a býti řízena farním duchovenstvem. Proto platí pro všechny pracovníky ve farnostech zásada: Nic nebudeme podnikat přes hlavu farářovu, ani proti němu, ani bez jeho souhlasu, ale ve všem budeme pracovat s ním a pod jeho vedením. Taková činnost bude požehnaná!

Tato církevní a správná zásada ukládá ovšem také farnímu duchovenstvu velké povinnosti a žádá, aby i ono bylo na výši svého poslání.

Poslušnost musí býti spojena s úctou k duchovenstvu. U každého kněze máme rozeznávat tři důvody, proč jej ctíme. Především, že je »Pomazaným Páně«, má kněžskou moc a důstojnost a je ve zvláštním poměru k Ježíši, našemu Veleknězi. Tento důvod je nezávislý na mravních hodnotách a vlastnostech toho kterého kněze. I kněz nehodný této úcty zasluhuje a u každého kněze má tento důvod býti hlavní, proč ho mají ve vážnosti. V tom právě se lišíme od nevěřících, kteří v knězi vidí jen prostého člověka a zástupce nějaké náboženské společnosti. Vedle tohoto hlavního důvodu vážíme si kněze pro jeho společenské postavení. Je namnoze představeným farnosti, jejíž jsme členové, anebo zastává jiné církevní funkce a hodnosti. Konečně si ho také vážíme pro jeho osobní vlastnosti, jeho vzdělání, mravní vyspělost, zbožnost, přívětivost, obětavost atd.

Přemnozí katolíci naší doby jsou hodně nevyspělí v tomto ohledu. U nich rozhoduje poslední důvod, na druhý důvod málo dají, a pro první, který přece jest hlavní, vůbec smyslu nemají.*)

3. K apoštolské práci laiků třeba ještě značné dávky mlčenlivosti, trpělivosti a statečnosti. Čím důležitější práce nebo funkce vám svěříme, tím více na vás žádáme právě těchto ctností.

Kdo na př. všechno roznese, co se dověděl a co zakusil při výpomoci v duchovní správě, porušuje netoliko úřední tajemství, ale také lásku, ba často i spravedlnost, a může působiti mnoho mrzutostí a ohroziti celou akci. Takové osoby jsou neschopné k činnému apoštolátu a musejí býti odstraněny.

*) Co řečeno o kněžích, platí v daleko vyšší míře o biskupech a v míře nejvyšší o sv. Otci. Biskup má plnost kněžství, takže ji může sdělovat jiným. Svatý Otec pak je biskupem, kterému Kristus Pán při jeho volbě bezprostředně svěřil plnou moc nad celou církví na zemi i nad biskupy. Kardinálové při volbě papežově jen označují biskupa, kterému pak Kristus Pán uděluje svrchovanou moc, tak jak ji udělil sv. Petru, když mu řekl: »Pasiž beránky mé.« (Jan 21, 15.)

Také mnoho trpělivosti jest třeba. Kdo by chtěl nemístnou horlivostí lidi rychle obracet, více by uškodil, než prospěl. Jako Pán Bůh stále na duše působí svou milostí, ale nenutí a vyčkává, tak nutno jednati i nám. Netrpělivost je naší porážkou. Jen trpělivostí dojdeme úspěchu v duchovní správě. S trpělivostí třeba spojit **hluboký soucit s dušemi** a ve styku s nimi nutno ještě dbáti **jemného taktu a moudré strízlivosti**. To vše nám diktuje svatá trpělivost.

Konečně žádá soustavný apoštolát za dnešních poměrů také dosti **statečnosti**. Nesmíme vyčkávat, až duše zbloudilé samy nás vyhledají, musíme vycházet vstříc a kráčet po stopách Dobrého Pastýře, hledající ztracené ovečky. K tomu je třeba statečnosti. Již pouhý úřad farního horlitého žádá někdy dosti pevnosti. Což teprve, máme-li nemocného získati pro sv. svátosti, odpadlíka přivesti zpět do lůna církve, manžely civilně oddané pohnouti k církevnímu sňatku. Kolik neúspěchů a zklamání nutno snést i v laickém apoštolátě, jakmile se postupuje soustavně! Jen duše s prohloubeným duchovním životem vytrvají. Jiným se to brzy znechutí.*)

Základní apoštolát

Základním apoštolátem nazývají mnozí **dobry příklad**, že totiž, co na jiných žádáme, sami plníme. My však **dobry příklad** radíme **k vlastnostem apoštolovým** a k podmínkám pro zdárnou apoštolskou činnost. Kdo pěstuje opravdově život duchovní, dává již také **dobry příklad** a netřeba toho ještě zvláště uváděti. U duší horlivých nebude jistě nesnázi, duše zbožné ovšem svými chybami a svou nekázní mohou občas způsobiti malá pohoršení, což však zase vyrovnají svou obětavou činností. Musí se ovšem míti na pozoru.

1. Základním apoštolátem v pravém slova smyslu jest však **apoštolát modlitby** nebo lépe řečeno: **apoštolát výprosné moci našich dobrých skutků, výprosné a smírné moci našeho utrpení**. Tento apoštolát má předcházet, doprovázet a doplňovat veškerou apoštolskou práci a je tak důležitý, že bez něho se nedopracujeme trvalých úspěchů v duchovní správě. Obrácení hříšníků a posvěcení duší jest **podstatně dílem milosti**.

Kdo pro tento apoštolát nemá smyslu, nerozumí duchovní správě a pojímá apoštolskou činnost na způsob nějaké politické agitace, tedy zcela falešné.

*) K prohloubení duchovního života dívek hodí se výtečně nepatrný sešitek: »Chodil, dobře čině«, Přerov, 1948, Edice Sester Nep. Poč. Hluboké zpytování.

V tomto apoštolátě jsme však také **bez konkurence**. Nepřátelé katolické církve mají k dispozici mnoho prostředků, aby šířili své zhoubné dílo. Za to však na svou bezbožnou činnost nemohou svolati ani jedné **milosti**. My pak výprosnou mocí dobrých skutků, výprosnou a smírnou mocí utrpení, stahujeme s nebe nejenom rosu, ale též vydatný déšť milosti Boží.

Tohoto apoštolátu je konečně schopna **každá duše**, která jest ve stavu posvěcující milosti Boží, i kdyby pro nemoc nebo jiné okolnosti nemohla vykonati žádnou práci. Tento apoštolát je vskutku pro každého a za všech okolností. I kdyby nám nepřátelé církve znemožnili jakoukoliv práci, tomuto apoštolátu brániti nemohou. Vniká všude a láme okovy hříchu.

2. V čem spočívá? Naše dobré skutky, které konáme, a naše kříže, které statečně neseme ve stavu milosti, mají u Boha **trojí moc**: záslužnou, zadostčinící a výprosnou. Utrpení ještě k tomu smírnou

Záslužnou: rozmnožují naši posvěcující milost, získáváme vyšší stupeň její a nabýváme takto právo na vyšší stupeň věčné blaženosti.

Zadostčinící: nějakou část časných trestů, které jsme zasloužili za své mnohé poklesky, odpouští nám Bůh, vida nás činiti dobře anebo snášeti trpělivě kříže.

Výprosnou: Bůh jest ochoten nám uděliti skutkové milosti, jakmile pozoruje, že jako dítky Boží konáme dobré skutky a statečně si počínáme v protivenství.

Záslužnou moc nelze dáti nikomu. Je naším trvalým majetkem, cennějším než všechny statky pozemské, poněvadž s námi půjde na věčnost a podle ní dostaneme blaženost nebeskou.

Zadostčinící moc lze dáti duším v očistci, tak jako odpustky. Radno však ji nerozdávati, leč by kdo chtěl vykonati tak zvaný hrdinný skutek lásky k duším v očistci. Jinak stačí, nabídneme-li duším zemřelých některé nebo všechny odpustky, kterých lze nám získati.

Výprosnou mocí však možno konati tichý, ale mocný apoštolát a nelze ani dosti upozorniti na něj zbožné křestany, kteří trvají ve stavu posvěcující milosti Boží. Co dobrého by mohli vykonati v církvi a pro spásu duší, kdyby měli porozumění pro tento apoštolát! Jak horlivě by pracovali a jak statečně by trpěli, kdyby na tento apoštolát pamatovali! A nestálo by je to žádných zvláštních námah, ani zvláštních modliteb. Svou obyčejnou prací, svým denním křížem by se stále »modlili« za spásu duší.

Kdo jsa v milosti Boží, nestanoví pro své modlitby práce a kříže zvláštní úmysl. získá výprosnou moc toho všeho pro sebe. Nic není ztraceno, ale apoštolátu není pomoheno. Zbožní křestané, zvláště chodí-li často ke stolu Páně, jsou vskutku zahrnuti milostmi, takže by mohli bezpečně věnovati výprosnou moc svých dobrých skutků a svého utrpení

jiným, kteří toho tolik potřebují. Stačí, stanovíte-li si určitý apoštolský úmysl. Dokud jste jej nezměnili nebo neodvolali, platí pro něj výprosná moc vašich dobrých skutků, zvláště však vašeho utrpení. Vše to má Pán Bůh v evidenci, vám ani netřeba na to myslet, leč byste si to připomínali, abyste se takto povzbuzovali k větší horlivosti, jak v povinnostech, tak v protivenství. Vždy máte volnost si z toho určití pro sebe nebo na zvláštní nějaký úmysl. Je vám také možno úmysly stanovené zase měnit. Jen se při tom uvarujte malichernosti a puntičkářství! Apoštolský člověk je vždy velkorysý.

3. Na jaké úmysly mohli bychom věnovat výprosnou moc? Můžete si stanovit úmysl jeden a když jste nějakou dobu pro něj apoštolovali, stanovit jiný, který vás více nadchne, nebo více na vás působí. Můžete si také stanovit více úmyslů, které vám leží na srdci, a každému z nich věnovati den v týdnu a tak se vystřídají za týden, nebo za 14 dní nebo za měsíc. Vše závisí na individualitě a na okolnostech, v nichž žijete.

Rodičům, zejména matkám doporučuji obětovati výprosnou moc všeho jednání a utrpení za děti. Něco mohou ovšem věnovati také jiným apoštolským účelům, ale hlavním apoštolátem jejich je rodina, zvláště kde běží o výchovu dítek.

Máte-li v příbuzenstvu anebo v samé rodině hříšníky, odpadlíky, nevěrce, pamatujte především na ně a věnujte jim aspoň jeden den v týdnu.

Učitelé a učitelky mají věnovati tuto výprosnou moc hlavně mládeži, která je jim svěřena. Tak budou blahodárněji působit.

Ošetřovatelky nemocných budou obětovati svou výprosnou moc za nemocné, které ošetřují, zvláště není-li jejich duše v pořádku.

Tyto uvedené zvláštní úmysly radno spojití se vznešenými úmysly Krista Pána pro spásu duší a rozkvět Království Božího na zemi. Tak se plně uplatní výprosná hodnota našich dobrých skutků a našeho utrpení. Kdo tak jedná, může se státi členem světového sdružení věřících pod jménem **Apoštolátu modlitby B. Srdce Páně** a získati takto velký poklad odpustků pro sebe nebo pro duše v očistci. Tento Apoštolát modlitby, čítající dnes na širém světě přes 35 milionů členů, neomezuje se jen na úmysly, které sám udává, ale každému členu je ponecháno, aby si libovolně připojil ještě jiné zvláštní úmysly, jak bylo řečeno.

Tak potřebuje zajisté i **farnost**, ve které žijete a pomáháte, mnoho milostí. Někde to u nás, zvláště běží-li o pohraničí, všechno ještě spí. Musíme tedy teprve **připravovat půdu**, získávat poklady milosti, probouzet horlivost v nitru lhostejných duší. Proto by byla první a základní apoštolská činnost, chcete-li v takovém prostředí něco dosáhnout, obětovat vše, co dobrého konáte a co zlého trpíte, za **farnost a farníky**, aby se

tam vše probudilo k novému životu a rozkvétala opět katolická církev pro blaho všech. To se mi zdá býti na mnohých místech nejnnutnější katolickou akcí. Začněte, prosím, s touto činností ještě dnes!

Něco o smírné moci utrpení

Utrpení a protivenství statečně snášené ve stavu posvěcující milosti nemá pouze moc záslužnou, zadostčinící a výprosnou, nýbrž také ještě **moc smírnou**. Usmiřujeme Velebnost Boží za urážky námi nebo jinými lidmi páchané, dáváme náhradu a podle tajemných slov sv. Pavla **vyplňujeme na svém těle to, co zůstává z útrap Kristových pro jeho tělo, kterým jest Církev**. (Kol. 1, 24.) Třebas každým dobrým skutkem a bohumilým jednáním můžeme hradit Pánu Bohu urážky a nedostatek lásky jiných a tak těšiti nejsvětější Srdce Ježíšovo, přece v plném slova smyslu patří k smíru **utrpení a obět**. Každá duše, která trvá ve stavu milosti a nabízí svoje kříže Velebnosti Boží na usmíření za hříchy lidem páchané, **vztyčuje takřka hromosvod k nebesům**. Hromosvod rozptyluje mraky a odvrací živelné pohromy, chrání budovy a lidské životy. Podobně je to ve světě duchovním. **Jakým dobrodincem je tedy každá smírná obět pro náš lid a pro naši vlast!** Je to také nejlepším způsobem uctívat Božské Srdce Páně, když mu svoje kříže nabízíme na smír. Než, o tom netřeba se rozepisovati, stačí, poukáží-li na příručku: **Schmidt, Vrchol úcty k Srdci Ježíšovu** (Přerov, Sestry N. P. 1947), která u nás je rozšířena již v mnoha tisících výtisků, a na jiný duchaplný spis: **Plus, Myšlenka smíru** (tamtéž 1927). Často se uplatňuje v laickém apoštolátě tato zásada: Co jsme nedosáhli ani slovem ani skutkem sebe účelnějším, dosáhneme modlitbou a smírem. Proto záhodno zmobilisovat trpící v každé farnosti, aby trvají-li ve stavu milosti, nabídli Pánu Bohu svoje trápení na smír za celou farnost. Tak stane se jejich utrpení neobyčejně požehnané a získají z něho pořádný kapitál. Avšak také každý pořádný apoštol-laik může býti smírnou obětí.

Tři způsoby činného apoštolátu

Dosud jsme jednali o apoštolátě, který může konati každý, aniž by co **podnikal** pro spásu duší: Velmi si toho vážíme, dá-li nám pro apoštolské účely k dispozici výprosnou moc dobrých skutků a výprosnou a smírnou moc svého utrpení. Než Pán Bůh žádá od nás i práci a za naši

doby, kdy se zla tolik nahromadilo a kdy se přímo soustavně útočí na všech stranách, žádá soustavnou apoštolskou práci. Než začneme rozebírat jednotlivá odvětví apoštolátu dnešní doby, nutno nejen upozornit, ale hodně zdůraznit tři způsoby, jak je nám možno apoštolsky pracovat.

První způsob: Z vlastního popudu. Tak se pracovalo vždy a tak se bude pracovat mnohdy i dnes. Máme lásku k duším a soucit s bídou nejen tělesnou a hmotnou, jako nevěrci, kteří hlásají humanitu, ale i s bídou duševní a s tou hlavně jako věřící křesťané. A proto pomáháme, kde pomoci můžeme, a nečekáme, až nás někdo k tomu vyzve anebo nám to přidělí. Ovšem třeba toho dbáti, abychom rozumně jednali a nezasa-hovali do činnosti jiných, jakmile se někde uplatní druhý a zvláště třetí způsob činného apoštolátu. Každý křesťan má povinnost, proto i právo pomáhati bližnímu, konati charitu a podporovati snahy sociálně slabých, odvracet duše od pekelné propasti a vésti je na cestu života. Naše láska k Bohu je podezřelá, nejeví-li se skutky lásky vůči bližnímu. Překrásně to popisuje již prorok Isaiáš (58,7) ve Starém Zákoně: **»Lámej chléb svůj tomu, který lační, nuzné a pocestné uváděj do svého domu; uvidíš-li nahého, přioděj ho, a bližní neujdiž tvé pozornosti.«** Ani posty se Bohu nelíbí, jsme-li, postíce se, tvrdí a lhostejni k bližnímu. Týž prorok zvě-
stuje jménem Hospodinovým: **»Není-liž púst, jaký miluji, spíše toto: Rozvázati svazky bezbožnosti (myslete na civilní sňatky), roztrhati pou-
ta, jež utlačují (myslete na naléhavé sociální reformy), utiskované pro-
pustit na svobodu, a jho jakékoli poroby zlomit? (58, 6).** A sv. apoštol Jakub ve svém překrásném sociálně-charitativním listě připomíná důtkli-
vě křesťanům: **Co prospěje, bratři moji, praví-li kdo, že má víru, skutků však nemá? Může ho víra spasiti? A kdyby bratr neb sestra bvli nazí a měli nedostatek denní výživy, někdo z vás pak by jim řekl: »Jděte v po-
koih ohřívejte se a nasvcujte se « avšak neda-li bvste jim věci tělu potřeb-
ných. co to prospěje? Tak i víra (a vaše láska k Bohu a vaše zbožnost) nemá-li skutků jest mrtva sama v sobě (nepravá, falešná, takovou tvrdo-
stí hřichu se dopouštíte!) (2, 14—17).**

K tomu třeba ještě poznamenati: Apoštolát laiků kráčí ve stopách sociálně-charitní činnosti. Napřed předesíláme obyčejné skutky milo-
srdenství tělesného a hmotného, pak možno konati skutky milo-
srdenství duchovního. A dále připojujeme: zkušenost, že se často zneužívá
dobrotv a sdílnosti křesťanské, nemůže bvti pro nás příčinou. bychom
zatvrdli vůči bídě lidské; znamená pouze, že nám třeba přikročiti k dru-
hému a třetímu způsobu apoštolátu, který soustavnou práci nalezne pra-
vé pole činnosti.

Druhý způsob: Ve službách některé organizace, která si vytkla apo-
štolskou práci, ku př. Mariánská družina nebo Třetí řád, nebo Konfe-

rence sv. Vincence. Toto rovněž není nic nového. Spojenými silami se daleko více vykoná a uplatní se též jednotlivec, který nemá mnoho podnikavosti a prozíravosti. Nikomu nenapadne odsuzovati nebo podceňovati tento způsob apoštolátu a kde třetího způsobu provésti nelze, vykoná druhý způsob mnoho dobrého. V širším slova smyslu můžeme již takový apoštolát nazývati **soustavným**.

Třetí způsob: Ve službách farnosti, který provádějí buď jednotlivci nebo celá organisace. Zapadá do rámce Farní rady. Plně oceňujeme první i druhý způsob, myslíme však, že nezarazíme náboženský a mravní rozklad dnešní lidské společnosti, neodhodláme-li se i k tomuto třetímu způsobu. Odhodlanosti třeba u duchovního správce, ale také u jednotlivců a v organisacích. Tyto se mnohdy těžko nabízejí ke službám duchovní správě. Bojí se, že ztratí samostatnost a ještě více, že by svou činností dosti nevynikly, že by slávu sklídila duchovní správa, jim pak zbyla jen práce se starostmi. **Kdo však hledá duše a miluje nezištně Církev, kdo chce aby Církev získala opět ve svých zástupcích vážnost a důvěru, postaví se bez rozpaků do služeb duchovní správě.** Podobně budou smýšlet i jednati organisace, kterým záleží na rozkvětu katolické věci.

Začátky výpomoci laiků v duchovní správě

Nebudou nikterak složité. Duchovní správce soustředí kolem sebe hlouček horlivých a obětavých duší z farnosti. Začne se s nimi **pravidelně radit a svěřit jim nějakou práci.**

Bude s nimi probírat i snad tyto a podobné otázky:

1. Trpí někdo ve farnosti nouzi? Jak mu pomůžeme a kdo se o to postará?

2. Je u nás někdo vážně nemocen a bez ošetřování? Kdo převezme o něj péči? Nejen o tělo, ale i o duši? Je postaráno o naše šestinedělky a jejich nemluvňátka?

3. Jak rozšíříme ve farnosti dobrý tisk? Kdo se bude o to starati?

4. Jak povzneseme v kostele lidový zpěv? Kdo se postará o dítka v kostele? Kdo o čistotu a pořádek? Kdo bude konat potřebné sbírky? Jaké ohlásíme?

5. Co budou pořádati v dohledné době naše katolické spolky? Nebude se tříštit jejich práce?

6. Jak to vypadá u nás ve škole? Nekazí nám děti? Jak připravujeme půdu pro boj o katolickou školu? Co podnikneme v nejbližší době?

7. Jak je to s náboženskou výchovou v rodinách? Není ohrožena

mravnost mládeže naší farnosti necudnými výklady, kinem, tancem, divadly? Co uděláme?

8. Jak to stojí s farní knihovnou? Jak s kolportáží dobrého tisku? Čelíme ve farnosti zhoubnému tisku?

Co bylo dojednáno, zapíše se do zvláštní **Agendy** a probere při další schůzi, dokud věc nebude vyřízena. Nic nám nesmí zůstat jen na papíře.

To je vlastně již **Farní rada a Farní charita**. Ovšem v počátcích. Jakmile však začne takový hlouček věrných farníků pod vedením farářovým opravdově pracovat, poznají brzy všichni, že jim práce roste nad hlavou a že bude nutno **práci dělit**.

Výpomoc laiků v plném rozvoji

Předpokládáme, že duchovní správce po soustavné duchovní správě opravdu **touží**, aby farnost obnovil, a že má již ku pomoci **dostatečný počet** ochotných a spolehlivých laiků. Bez těchto podmínek nedá se soustavná pastorační práce provést v žádné farnosti a provede-li se přece něco, bude to bezvýznamné a poškodí dobrou pověst výpomoci laiků v duchovní správě.

1. Především se farnost **rozdělí** na několik přesně označených částí. Každá taková část dostane **horlitele** nebo **horlitelku**. Na venkově to bude buď celá ulice, nebo čtvrť nebo celá přifařená obec. Ve městech to mohou být skupiny menších domů nebo jednotlivé velké činžáky.

Horliteli se svěřuje tichá péče o duše, které tam bydlí, ať jsou to věřící nebo nevěřící. Jak tato péče vypadá, bude sděleno, až budeme probírat jednotlivé funkce farních pracovníků. Teď chceme pouze nastínit celou akci.

Rozdělení farnosti je základem soustavné práce. Divide et impera, děl a ovládneš, říkali Římané. Pracují-li dobře horlitelé, je již mnoho vykonáno a zachycujeme již soustavně všechny duše. Duchovní správce pomocí horlitelů získává se všemi dušemi ne telefonické, ale pastorační spojení. Je-li těch horlitelů jen malý počet: 6—10, patří do **Farní rady**. Je-li však těch horlitelů více, nutno je přidělit po 5—10 jednomu **důvěrníkovi**, který je prostředníkem mezi horlitem a duchovním správcem a patří tudíž do **Farní rady**. V tomto případě horlitelé nepatří již do Farní rady, jsou však v ní zastoupeni svým důvěrníkem. Přirozeně hodí se funkce horlitelská více pro ženy a dívky, důvěrnická pro muže a jinochy. Obě funkce jsou stejně důležité. Zanedbáváním nebo likna-

vým plněním povinností buď horlitelských nebo důvěrnických trpí duchovní správa již v kořenech.

2. Jakmile je farnost rozdělena a duchovní správce má pastorační spojení se všemi dušemi, buduje se **Farní rada**. Do té patří sice již horlitelé nebo důvěrníci, není však ještě úplná. Duchovní správce bedlivě uvažuje a povolá do Farní rady vedle horlitelů nebo důvěrníků ještě jiné horlivé a moudré farníky, kteří by mu pomáhali v **nesmírně důležité sociálně-charitní činnosti**. Té se musí dnes chopit církve v každé farnosti. Farář vede, laici pracují a pomáhají, abychom mírnili bídu tělesnou i duševní a pomáhali všemožně sociálně slabým v dnešních těžkých dobách. Tak získáme důvěru odcizeného lidu a připravujeme půdu pro návrat k životu zbožnému podle zásad křesťanských. To vše je úkolem **Farní charity**. Před státem musí býti tato charita zákonitě uznanou odbočkou Diecézního svazu charity. Podrobnosti zase později.

3. Kostel je střediskem celé farnosti a běží nám o to, aby farníci opět do kostela **chodili a rádi a s porozuměním chodili**. **Kostel musí táhnout a bohoslužba povznášet!** Na to nestačí duchovní správce s kostelníkem a varhaníkem. Je třeba ještě několik obětavých a způsobilých farníků, kteří pod vedením farářovým se starají o kostel a povznesení bohoslužby, o dozor nad dětmi, kostelní zpěv atd.

4. Jsou-li ve farnosti katolické spolky buď pro mládež nebo dospělé, nesmíme je nechat růsti na divoko. Především potřebují katolické spolky mládeže schopné a obětavé laiky, kteří by tam vychovávali a o kázeň se starali. Musí částečně hradit kněze. Svorným a soustavným postupem mají naše spolky tvořiti **katolické veřejné mínění** v celé farnosti, nikoli nepřátelé Církve. Proto budou občas vyzvány, aby vyslaly splnomocněného zástupce do Farní rady. Tam se dojedná společný postup v určitých otázkách. Za to se jim dostane značných výhod, že toho litovatí nebudou. Voláme stále po **koncentraci** spolkového života, aby také u Katolíků povstala **pracovní pospolitost**, jaká panuje u nepřátel Církve, běží-li o boj proti náboženství. Nutno začít v jednotlivých farnostech.

5. Konečně si duchovní správce povolá do Farní rady **dva nebo tři vzorné a statečné otce a dvě nebo tři matky** stejných vlastností, aby se s nimi občas radil o záležitostech školských ve farnosti a podle toho mohl rozhodnout, co třeba podniknouti.

6. Tímto členstvím Farní rady není nástin Výpomocné práce laiků v duchovní správě ještě vyčerpán. Třeba ještě několik důležitých **pomocných funkcí**.

Duchovní správce, má-li býti skutečným vůdcem celé farnosti a dobře řídit Farní radu, nemůže se zatížit příliš školou. Proto potřebuje, není-li dostatek kněží, **laických katechetů nebo katechetek**, jako svých

pomocníků. Ti současně mu povedou **Dětskou besídku**, bez které se za dnešních poměrů žádná farnost neobejde. Mohou mu pomáhati také ve spolkové činnosti mezi dorostem.

Rovněž nesmí **farní kancelářská práce** zatěžovati duchovního správce a odvraceti od důležitých úkolů. Je-li velká, pomáhá vzdělaný laik. K tomu si vychováme časem kostelníky. Bez rozmnožovacího přístroje nelze soustavně pracovati ve farnosti, proto i zde nutna vhodná výpomoc.

Soustavná práce farních horlitelů snese brzy materiál pro **seznam duší** čili farní kartotéku. Její sestavení a řádné vedení, tot důležitá funkce velmi svědomité a přesné laické pomoci.

Každá farnost potřebuje aspoň jednu **farní pomocnici**, která se důkladně vyzná v ošetřování nemocných. Jí svěří duchovní správce péči o své nemocné farníky. Podobně budou větší farnosti potřebovati dobře vychované **charitky**, které by se věnovaly výhradně skutkům duchovního milosrdenství, jako je sanace neplatných sňatků, zaškolení nebo přeškolení, příprava na konverse a přijetí sv. svátostí po dlouhé době.

Také potřebuje každá farnost **kolportéra** katolického tisku, který přesně ví, co má šířiti, aby to byl pravý apoštolát. Konečně se vede ve farnosti **vzorná knihovna**, kde nestačí knihovny katolických spolků.

7. Tak jsme nastínili v hlavních obrysech **Výpomoc laiků v duchovní správě**. Víme, že se to nestane přes noc, že je třeba důkladného poučení pro jednotlivé funkce, obětavé práce všech a že bude na počátku nutno horlivým farníkům uložiti i dvě ba tři funkce, než se najde a vychová více spolehlivých pomocníků. Hle, kolik vděčné, časové a na výsost apoštolské práce čeká naše horlivé a obětavé katolíky a katoličky v každé farnosti! Pro členstvo **Třetích řádů** a **Mariánských družin** se tyto funkce zvláště hodí a vítáme vřele jejich součinnost.

Velké farnosti

Máme u nás farnosti, které čítají 8 až 20 nebo dokonce 30 tisíc duší. Je možno takovou farnost zachytiti a v ní vytvořiti pod vedením jednoho duchovního správce soustavnou pastorači jak právě byla popsána? To je velkým pastoračním problémem. A právě v těchto abnormálních farnostech hynou nejvíce duše a z nich se přenáší nevěra a nemravnost do farností zachovalých. Nejsprávnější postup by byl tento: rozdělit velkou farnost na menší farnosti, které by nepřesahovaly počet 6000 duší. To je však u nás za dnešních poměrů skorem nemožné aneb

aspoň nesmírně obtížné. Proto nezbyvá, než prozatím velkou farnost rozdělit na tolik pastoračních okresů, kolik se v ní přihlásí k práci obětavých katechetů, pensistů a výpomocných kněží. Každému se přidělí okres, ve kterém se stane vůdcem FR a vše si zařídí jako v malé farnosti. Úřední záležitosti zůstanou svěřeny vlastnímu faráři celé farnosti. Není-li v onom pastoračním okrese kostela nebo kaple, nutno zříditi nouzovou bohoslužebnou místnost pro denní bohoslužbu. Vše až na úřední věci se koná jako v malé farnosti. Každý okres má svou **Farní radu**. Tak lze snad poněkud zdolati pomocí laiků i farnosti veliké.

Funkce farních horlitelů

Začneme teď podrobně rozebírat jednotlivé úkony, jak byly přehledně uvedeny v nástinech soustavné práce ve farnostech.

Základní funkcí je v každé farnosti funkce **farních horlitelů**. Duchovní správce musí míti pastorační spojení se všemi dušemi mu svěřenými. Toto spojení získává a udržuje právě farními horliteli. Bez nich nelze ani myslet soustavnou duchovní správu. Čím lépe a svědomitěji horlitelé plní své úkoly, tím všestranněji a důkladněji možno vykonávat duchovní správu vlastní. Kdyby naše duchovní správa byla všestranná a důkladná, jinak by to věru vypadalo na světě.

Každému horliteli se přesně vymezí určitá část farnosti, o kterou se má starati. Ve velkých městech to bude často pouze jeden velký dům, v menších městech několik domů, snad celá ulice, na venkově určitá čtvrť nebo přífařená osada. Neběží však o domy nebo ulice, běží o obyvatele těchto domů a o jejich **nesmrtelné duše**. Duchovní správce svěří tichou péčí o tyto duše farnímu horliteli. Tento, přijímaje tento důležitý úřad, přijímá spolu s duchovním správcem **odpovědnost** za tyto duše. Kněz odpovídá za všechny duše ve farnosti, horlitel s knězem za jednu skupinu těchto duší. Může právem říci: To jsou duše mně svěřené. To jsou moje duše.

Co má dělati vzhledem k těmto duším?

1. Především má v nitru vzbuditi a často vzbuzovati upřímnou lásku k těmto duším. Pán Ježíš je chová v Srdci svém, prolil za ně všechny svou předrahou Krev, tak velice je miluje. I já je budu milovati v Srdci Ježíšovu. Prosím, zde se nejedná jen o katolíky anebo dokonce jen o dobré katolíky. Zde se jedná o **všechny duše**, bez ohledu na jejich náboženské, politické nebo národnostní smýšlení. Za **všechny duše** zemřel Kristus, spásu **všech duší** chce Bůh, pro **všechny duše** musíme v srdci chovat blahovůli, **všem duším** snažíme se pomoci. Je již nejvyšší čas,

abychom se k tomuto pravému apoštolskému smýšlení propracovali, chceme-li zachránit svět! Jako hmotářství ohrožuje svět svou nenávisť, tak katolická církev zachraňuje svět svou láskou. Proto musíme milovat také katolíky vlažné a lhostejné, kteří prakticky žijí bez vyznání, musíme milovat odpadlíky, ať žijí bez Boha, anebo v nějaké náboženské společnosti, která je stále naplňuje záští vůči katolické církvi. Musíme konečně milovat všechny jinověrce, zkrátka **všechny duše**. Tyto duše jsou snad plny předsudků a bludných názorů. Čerpají je denně z nekatolického tisku a ze společnosti, ve které se pohybují. **Bludy a předsudky nenávidíme, ale duše milujeme**. Lékař také nenávidí choroby, miluje však pacienty stížené těmito chorobami a hledí trpělivě těchto chorob je zbavit. Tyto duše námi namnoze snad pohrdají, nás snad i přímo nenávidí: naše láska musí být tak silná, že je dovedeme milovat. Máme soustrast s jejich zaslepeností, s jejich poblouzněním a odplácíme zlé dobrým.

Nemohu dosti zdůrazniti právě toto smýšlení. My, čeští katolíci, jsme v dnešní době příliš zataženi do politických bojů a snadno se stává, že se omezujeme jen na ten začarovaný kroužek svých stoupců a nedovedeme vzbudit v nitru svém tolik lásky, abychom prorazili tento kruh. Musíme být hluboce přesvědčeni, že většina stoupců jiných politických stran a většina těch ubohých duší, zaujatých vůči všemu katolickému, **nejsou lidé zlí, ale jen falešně orientovaní** jak rodinou, tak školou, tiskem a dnešním veřejným míněním. Skutečných zlých lidí je přece jen poměrně málo.

Dá se získat toto množství nesprávně orientovaného lidu? Ano, dá se získat! Ovšem ne náboženskými hádkami nebo vášnivou polemikou, nýbrž trpělivou, křesťanskou láskou. **Vše, co vychází z této lásky, spojuje a buduje**; vše, co vychází ze stranické zaujatosti, rozdvouje a boří. Proto musíme v apoštolátě duše nám svěřené především milovat a vzrnající se zlost a roztrpčenost vůči nim měnit v **hlubokou soustrast**. V soustrast, jakou měl Pán Ježíš vůči slabosti lidské a zaslepenosti židovské.

Tím neodsuzujeme nikterak politické snahy katolíků. Toho jsme daleci. Za důležitý apoštolát dnešní doby považujeme nezištnou práci katolických ministrů, senátorů, poslanců, sekretářů a důvěrníků, aby se uhájila v zákonodárných sborech a ve státní správě práva Boží a církve Kristovy. A my všichni isme za dnešních poměrů ve svědomí přísně vázání zúčastniti se politických voleb a voliti takové osoby, které se zastanou Pána Boha a církve Kristovy.

To všechno však nás neopravňuje, abychom se uzavírali v duchovní správě vůči většině, která nemá správné orientace ani politické, ani

náboženské. Musíme je milovat, abychom je mohli získat. Na této lásce všechno záleží.

2. Z této lásky ke všem duším, jež horliteli svěřila duchovní správa, vyvěrá druhý úkol: apoštolská modlitba a smír za tyto duše. **Horlitel se především pilně modlí za své duše.** Často lze slyšati stesky horlitelů: V tom domě se nedá nic dělat, tam jsou samí nevěrci, odtud nikdo nechodí do kostela, tam mi nikdo nepřijme »Farní věstník« atd. Na to odpovídáme: Takový dům potřebuje nutně horlitele, který za duše v něm bydlící se pilně modlí a za ně nabízí Božské Velebnosti výprosnou moc svých dobrých skutků, výprosnou a smírnou moc svého soužení. Časem tam bude práce dost.

Upřímná apoštolská a silná láska a z ní vyvěrající modlitba za duše se smírem za jejich hříchy je **základní vlastností a podstatným úkolem** všech farních horlitelů. Jen tak budou pravým požehnáním pro farnost a vše další, co ještě podnikají ve svém úřadě, bude dílem rázu apoštolského a ne stranické agitace.

Poukazujeme horlitele na praktické poučení o modlitbě a smíru vzhledem k apoštolské činnosti, které bylo podáno v tomto návodu hned v části úvodní.

Farní horlitel má svěřeny duše, které **bez rozdílu miluje**, za které se modlí a smír podává svým utrpením. Jakou má vůči nim práci?

3. Má znenáhla, nenápadně a příležitostně se dovědět, **jaké jsou to duše**, zda katolíci, nebo jinověrci nebo lidé bez vyznání. A jsou-li to katolíci, zda jsou opravdovými katolíky, kteří chodí do kostela a k sv. svátostem, anebo katolíky vlašnými, matrikovými. Takové údaje má si horlitel poznamenávat a příležitostně sdělovati duchovnímu správci. **Potřebujeme takových zpráv pro seznam duší.** Soustavná duchovní správa chce zachytiti všechny duše ve farnosti, proto je musí především **poznávat**. K tomu potřebujeme seznam duší, ze kterého znenáhla povstane tak zvaná **farní kartotéka**. Je to seznam lístkový, určitého formátu a rozdělení, který slouží výhradně účelům duchovní správy. Nikomu se nepropůjčuje. Že velké farnosti takového seznamu potřebují, chtějí-li **soustavně** pracovati pro spásu svých farníků, je jasno. Avšak i v malých farnostech nutno brzy zařídit seznam duší z těchto důležitých důvodů: Jak snadno se stane, že duchovní správce, který zná všechny své farníky, buď odchází na jiné působiště, anebo do hrobu, snad dokonce náhlou smrtí! Vše, co věděl, je s ním pohřbeno, nezanechá-li seznamu duší! Nástupce musí začít znovu. Kdyby bylo farní kartotéky, rychle by měl potřebnou informaci. — Lidé pak se obyčejně nestěhují z velkých farností do malých, ale z malých, venkovských do velkých, průmyslových a městských. Jak by se posloužilo farníků, kteří se stěhují z klidného

venkova do nebezpečného ruchu městského, kdyby duchovní správce ze seznamu duší vyňal lístek oné rodiny nebo onoho jednotlivce a jej poslal duchovnímu správci onoho místa, kam se stěhují! To vše patří k **soustavné duchovní správě**, je však nemožno, dokud nemáme seznamu duší. Nejnutnější údaje pro tento seznam sbírá trpělivě, ale vytrvale farní horlitel.

Avšak pozor! Kdo jest pověřen úřadem horlitelským, musí dobře rozeznávat pravé a spolehlivé údaje **od klepů a povídaček**. Není vše, co se mluví a slyší, již pravdou a skutečností! Raději vyčkáme a pozorujeme, než abychom o někom unáhleně soudili a takový povrchní úsudek sdělovali duchovnímu správci. Opatrnosti nezbyvá. Co člověk od jiných slyší, je dosti nespolehlivé. Spolehlivých údajů získáme nejlépe **osobním stykem**.

4. K osobnímu styku s dušemi, aspoň s katolíky, dostane se horlitel **donáškou Farního věstníku**. Zase něco nového, co nutně patří k soustavné pastoraci jako seznam duší. Co je Farní věstník a jaké sleduje cíle? Farní věstník je **tištěné měsíční nebo dokonce týdenní psaníčko**, které **posílá duchovní správce farníkům, kteří mu do kostela nechodí, anebo aspoň kázání se vyhýbají**. Pro horlivé farníky by Věstníku potřeba nebylo. Horliví farníci mají dostatečnou informaci a orientaci z nedělního a svátečního kázání, ze spolkových přednášek a z katolického tisku. Avšak masy lidu, které nechodí do kostela, kázání si poslechnou jen snad na Velký pátek a na Silvestra, v katolických spolcích nejsou a čtou jen nekatolický či bezbarvý tisk, odkud mají míti správnou orientaci? **Začátky této orientace má poskytnouti Farní věstník**. Duchovní správce si sedne, vzpomene si na své zbloudilé ovečky, vzbudí v nitru apoštolskou lásku a soustrast k těmto duším a začne psát, co by je mohlo zajímati a co by je mohlo získati, aby dostali znenáhla smysl pro náboženské povinnosti a našli správnější cestu. Není maličností redigovat Farní věstník a každá farnost potřebuje něco jiného. V Paříži je skorem tolik Farních věstníků, kolik farností. Je zajímavé sledovati tyto tiskoviny od přepychového obrázkového věstníku na křídovém papíře z farnosti, kde bydlí bohaté rodiny, až k prostičkému listu, naklepanému psacím strojem ve farnosti chudých hadrářů. Každý plní své poslání a je projevem kněžské péče a starosti o spásu svěřených duší.

Snad by bylo účelné rozdávat Farní věstník v kostele u dveří? Nikoliv! Dostal by se celkem jen do rodin, pro které vlastně ani psán není, ačkoliv horliví katolíci mají také se o něj zajímati. — Tak ho budeme posílati poštou na adresy katolíků, kteří do kostela nechodí? Také ne. To by duchovní správě málo posloužilo. Dostanete-li poštou tiskopis, který nepatří do oblasti vašeho smýšlení, vrátíte jej. A je-li na něm na-

tištěno »zdarma«, hodíte jej do koše. Jinak se zachází s tiskopisem, který vám někdo osobně donese se vzkazem od duchovního správce. Již slušnost vás nutí, abyste jej přijali a poněkud aspoň prohlédli. Líbí se vám, že se někdo o vás zajímá a někoho k vám s něčím posílá. Věstník budí aspoň zvědavost. Málo bude poměrně lidí, kteří jej odmítnou.

Osobní donáška má ještě jiný důležitý úkol. Duchovní správa navazuje takto prostřednictvím farního horlitele pastorační styky s farníky, kteří do kostela nechodí. Horlitel má vhodnou příležitost seznámiti se s těmito dušemi a vyměnit s nimi několik vlídných slov. Při takové příležitosti všelicos poznává a může získat informace pro seznam duší.

Farní věstník se má nabízet a pravidelně dodávat všem katolíkům ve farnosti a je vskutku důležité, aby jej pravidelně dostávali **katolíci, kteří do kostela nechodí**. Pro ně se vlastně vydává. Může však příležitostně a nevtíravě býti nabízen také těm, kteří opustili katolickou církev, jakmile lze se domnívati, že by věstník přijali. Dokud lidé proti církvi brojí a zášť chovají, není radno nabízet jim Farní věstník.

Horlitel ať si spočítá, kolik věstníků bude potřebovati pro jednotlivé rodiny a samostatné lidi a oznámí to předem duchovnímu správci. Farní věstníky se rozdávají obyčejně zdarma. Dobrovolné příspěvky odevzdává horlitel příležitostně farnímu úřadu. Nezáleží na penězích, nám běží o duše! Žádat na vlažných farnících, aby si věstník platili, znamenalo by ohrožovati celou věstníkovou akci.

Jak horlitel donáší svým svěřencům Farní věstníky, tak může s prospěchem rozdávati i jiná sdělení duchovní správy, na př. pozvánky na mimořádná kázání, přednášky a nepolitické schůze. Nemá však roznášeti pozvánky na zábavné podniky katolických spolků, ani reklamní sdělení obchodních podniků a dokonce nic politického, i když se jedná o správný politický směr. U mnohých neuvědomělých katolíků (a o ty nám především běží), ztratil by důvěru a vážnost. Takoví jsou lidé! Proto nemohou farní horlitelé současně se exponovati v politickém životě a musí moudrou agitaci politickou ponechat jiným katolíkům. V době volební ať hledí jiný pracovník poskytnouti správnou politickou orientaci farníkům, svěřeným farnímu horliteli. On sám nemá zasahovati do této jinak důležité záležitosti. Kdo důkladně zkoumá dnešní poměry, musí doznati, že správná politická orientace, rovněž jako správná volba novin patří k **posledním** krokům v návratu moderního člověka k Bohu a k církvi. Nejsou to rozhodně kroky první a kdo by je předčasně žádal, mohl by všechno pokazit. Duše lidská je velmi jemná a nutno jemně se jí dotýkati.

Ostatní funkce farních horlitelů

Čtyři důležité funkce jsme již rozebrali, pět dalších nám ještě zbývá.

I. **Evidence odstěhovaných a přistěhovaných.** Víte, jak úzkostlivě se starají obecní a policejní úřady o tuto evidenci. Chtějí přesně vědět, kdo, kdy a kam se odstěhoval, a kdo, kdy a odkud se přistěhoval. Kolik papíru se popíše a jak složité seznamy se vedou na úřadech, aby to vše bylo patrné! **My to chceme vědět také, neboť každá duše je nám drahá, tak drahá jako krev Kristova, která za ni byla prolita.** Chceme to vědět, abychom svého farníka, který se stěhuje, mohli doporučit péči a pozornosti nové duchovní správy a cizího farníka, který se k nám nastěhoval, mohli uvítat a pozorností získat pro život náboženský. Toto je důležité všude, zvláště však ve velkých městech a průmyslových místech, kde je velký pohyb obyvatelstva. Jak snadno jednotlivci, ba i celá rodina odumírá náboženskému životu, nevyjde-li jim duchovní správa vstříc a nezachytí-li je ihned, jakmile se přistěhovali! Člověk nově příšlý do cizího prostředí, je celkem přístupnější návštěvám farního horlitele nebo duchovního správce, než trvale usedlý a s vděčností přijímá každou pozornost. Je neznámý v novém okolí a může snadněji býti získán pro katolické spolky a náboženský život. Duchovní správa, která věnuje náležitou pozornost pohybu obyvatelstva ve farnosti, může si takto znenáhla vyhovati horlivé farníky a k rozkvětu přivést katolické spolky. **Nepůjde to však bez pomoci farních horlitelů.** Proto každý horlitel všimá si farníků mu svěřených a doví-li se, že se někdo stěhuje, hledí zjistiti, kam odchází, rozloučí se s ním podle možnosti a hlásí to duchovní správě s potřebnými údaji. Dokud nejsou zavedeny seznamy duší, nebude toto hlášení tak důležité. Jakmile se však zřídí i u nás farní kartotéky, případně horlitelům vážná povinnost hlásiti podle možnosti každé stěhování, aby mohl duchovní správce farnímu úřadu, kam se kdo stěhuje, nového farníka oznámiti a snad tam zaslati z farní kartotéky i jeho lístek. Tak se umožní ihned nové duchovní správě pastorační spojení s novým farníkem.

Doví-li se horlitel, že se někdo přistěhoval do jeho obvodu, hledí zjistiti, zda je to katolík. V tom případě ho navštíví, nabídne mu Farní věstník a oznámí jeho jméno a snad i jiné údaje duchovní správě pro seznam duší. V některých farnostech přichází pak duchovní správce sám na kratičkou uvítací návštěvu a pozve nové farníky na bohoslužbu a do katolických spolků. Tištěný pořádek bohoslužby a seznam katolických spolků se při této příležitosti vhodně uplatní.

Někde je poměr mezi duchovní správou a veřejnými úřady tak přátelský, že duchovní správa dostane snadno z obecního nebo policejního

úřadu potřebné údaje o všech přistěhovaných a odstěhovaných. Tím se práce horlitelů jen usnadní a doplní. Láskyplná péče o stěhující se farníky zůstane však vždy důležitým úkolem farních horlitelů. Úřad je pouze chladnou statistikou, duchovní správa však má býti hřejivou láskou.

Bude-li jednou instituce farních horlitelů všude zavedena, budou se o stěhujícího farníka starati dva horlitelé, v jedné farnosti se horlitel s ním rozloučí a horlitel druhé farnosti ho uvítá. Péče bude dvojnásobná, také pro větší jistotu, aby, kdyby přehlédli stěhování v jedné farnosti, zachytili je aspoň v druhé. Víme, že každá duše má nesmírnou cenu.

II. Evidence nemocných. Toto bude snad nejvážnější funkcí farních horlitelů. Nemocný farník nepotřebuje jen lékaře pro tělo, ale též pro duši. Často jsou nemocní více choří na duši, než na těle. Uzdraví-li se duše, snadněji se pak vyléčí tělo ze své choroby. Mnohý nemocný trpí mnoho, avšak bez zásluhy a bez užitku pro věčnost, poněvadž není ve stavu posvěcující milosti. Do kostela nemůže, a tak postrádá útěchy nadpřirozené. Těžká nemoc pak je vždy spojena s nebezpečím smrti. Což, kdyby umřel a nebyl zaopatřen? Duchovnímu správci musí tedy především na tom záležet, aby věděl, **kde kdo je ve farnosti vážně nemocen.** Na tyto farníky soustředí svou pastýřskou péči, za ně dá konati modlitby, na ně pamatuje při mši svaté a k nim dochází buď osobně jako lékař anebo se dá zastupovat farní sestrou, o níž **budeme obsírně jednati později.**

Velkou útěchou pro duchovního správce je vědomí, že mu nikdo z farníků neumírá, kdo by nebyl smířen s Pánem Bohem. Avšak daleko jsme se vzdálili od tohoto ideálu duchovní správy. O mnohých městech u nás lze bezpečně říci, že zaopatřování těžce nemocných se stalo výjimkou a že většina katolíků tam umírá bez kněze. Co teprve nekatolíci, kterých je tam již mnoho! Na venkově je to snad trochu lepší. Jsou však kraje, kde se nedá zaopatřit téměř nikdo. Kněz u lože nemocného je teď většinou, aspoň ve městech, považován za anděla smrti. Proto i v rodinách věřících odkládají často se zaopatřováním tak dlouho, až nemocný upadne v bezvědomí, anebo až je skutečně již pozdě. V tomto ohledu je nutna radikální změna. Proveďte se však jen za součinnosti farních horlitelů.

Jaké jsou jejich úkoly ohledně nemocných?

Nežádáme na horliteli, aby nemocné navštěvoval, anebo je dokonce na kněze připravoval. Žádáme pouze apoštolskou bdělost, aby se rychle dověděl, kde kdo v jeho obvodu vážně onemocněl. Za nemocné svěřence se více modlí, zvláště jsou-li to lidé, odcizení náboženskému životu. Těžce nemocné katolíky hlásí co nejdříve duchovní správě, aby se mohla

postarati o všechno další. Nemocné nekatolíky doporučuje na modlitbách Milosrdenství Božímu. U bývalých katolíků, kteří církev opustili, nutno rozeznávat, v jakém jsou duševním stavu. Je-li nějaká vyhlídka, že by kněze přijali a do církve se vrátili, má horlitel je hlásiti duchovní správě. Kde této naděje není, modlí se pouze za ně, jako to činí za ostatní nemocné nekatolíky.

Jak se ohlašují nemocní u duchovní správy? Nestačí, aby se pouze oznámilo, že tam a tam je někdo nemocen. Nutno sděliti více, aby kněz poznal též okolnosti a podle nich zařídil své jednání.

Oznámiti se má:

1. **Přesná adresa**, aby snad kněz, nesa Velebnou Svátost, nemusil nemocného hledati.

2. **Zda nemocný zůstává v domácím ošetřování**, anebo snad odchází do nemocnice? Přijde-li kněz s Pánem Bohem a sděluje-li se mu, že nemocného již odvezli do nemocnice, jak je to trapné!

3. **Má-li nemocný někoho, kdo by jej ošetřoval?** Nemá-li nikoho, je to vítaná příležitost poslati k němu farní sestru, která se postará o všechno další.

4. **Jakého je smýšlení**, zda si přeje kněze anebo návštěvu jeho odmítá?

5. **Zda je nutno jej rychle zaopatřit** a zda má kněz s sebou vzíti jen svaté oleje anebo také Tělo Páně.

Vše to hlásí farní horlitel duchovní správě. Všechno ostatní musí býti ponecháno prozíravosti a horlivosti duchovenstva a jiných pomocníků. Horlitel se jen dále modlí za své nemocné svěřence a pamatuje zvláště na nezaopatřené, pro které hledí snad získat modlitbu a smír též jiných zbožných farníků.

Jsou farní horlitelé, kteří dovedou s nemocnými jednati a je připravovati na svaté svátosti. Ti ať pilně navštěvují své nemocné svěřence a všímají si toho, co uvedeme později v pojednání o farních sestřích. Avšak mnozí horlitelé nemají toho daru a té odvahy, ba často se jim k tomu nedostává vhodného času. Ti pouze plní, co patří k povinnostem farních horlitelů. Duchovní správce však bude toho dbáti, aby ve farnosti měl řeholní sestry anebo zvláště vychované charitky, které by pak převzaly soustavnou péči o nemocné.

Kněz se zavolá teprve, až nemocný vysloví přání, nebo když se aspoň nechová odmítavě. Laická výpomoc se však snaží modlitbou, smírem a skutky bliženské lásky toho dosáhnouti, aby nejen věřící zavčas žádali katolického kněze, ale aby i církvi odcizení lidé aspoň v poslední chvíli se smířili s Pánem Bohem.

III. **Evidence nouzí trpících.** Je rovněž velmi důležitá, aby církev získala důvěru odcizených vrstev a mohla je uvést do svého lůna.

Co má tedy v tomto ohledu dělat farní horlitel?

Opakujeme, co jsme uvedli při jeho funkci pro nemocné. **Nežádáme**, aby horlitel zahájil ve svém obvodu sociálně-charitativní práci, aby horlitelka pracovala u svých svěřenců jako Markétka Lekeuxová v Luttichu. *) Byl by to rozhodně namnoze neproveditelný požadavek.

Žádáme pouze, aby horlitel při svých obchůzkách s Farním věstníkem a při jiných nenucených stycích se svými svěřenci **měl otevřené oči** a všímal si, **zda někdo netrpí nouzi anebo bezpráví**. Hledí to opatrně vyšetřit a zakládá-li se to na pravdě, sdělí výsledek duchovnímu správci. Všechno další ponechá jeho prozíravosti a Farní charitě, která je v těchto záležitostech výkonným orgánem duchovní správy. Nanejvýš by měl farní horlitel **znovu naléhati** u duchovního správce na provedení, kdyby se otálelo s pomocí v případech opravdové bídy.

Musíme však znovu podotknouti, že v sociálně-charitní činnosti **přehlízíme důsledně všechny rozdíly v politickém nebo náboženském smýšlení**. Toto těžce chápou naši lidé a horší se často, poskytnou-li se pomoc odpadlíkům. Nejsou snad i oni naši bližní? Nezemřel i za ně Kristus Pán? Nejsme my křesťané? Máme si nechat ujíti tak krásnou příležitost dokázat skutky milosrdenství pravost našeho náboženství? Na slova se mnoho nedá, jen skutky jsou výmluvné. Skutky **duchovního** milosrdenství prokazujeme pouze těm, kteří jsou jim přístupni. To budou většinou katolíci. Skutky **hmotného** milosrdenství však prokazujeme **všem lidem bez rozdílu**, i těm, kteří si bídu sami zavinili. Jsme-li v tom důsledni, získáme vážnost a důvěru veřejnosti, nekatolíky pak a odpůrce často uschopníme, aby si dali prokazovat též skutky **duchovního** milosrdenství.

Farní horlitel, který již delší dobu obstarává svůj obvod, zná dosti důkladně poměry jednotlivých svěřenců a může duchovní správě poskytnouti spolehlivější informace, než by je získal charitní pracovník osobní návštěvou. Tyto informace jsou velmi důležité, neboť rozumná a moudrá sociálně-charitní činnost žádá na prvním místě, aby se zjistil skutečný stav trpících nouzi a předešlo se tak podvodům, kterými jsou okrádáni o potřebnou pomoc skutečně chudí.

Zvláště jemnou pozornost má si osvojiti farní horlitel pro chudé, **kterí se stydí žebraťi**, nouzi zakrývají, a proto dvojnásobně trpí. Kdo svou nouzi příliš staví na oči, nesmí se diviti, setká-li se s nedůvěrou těch, kteří chudíně chtějí opravdově pomoci.

*) Viz Lekeux, Markétka, Přerov, Edice Smíru.

Všechno ostatní, co se týká důležité sociálně-charitní činnosti, vy-
myká se již z rámce farních horlitelů a bude projednáno později.

IV. Evidence civilních sňatků. Jinou povinností farních horlitelů jest míti v evidenci civilní sňatky. Nebude to obyčejně obtížno dověděti se, kde v horlitelově obvodu se konalo svatební veselí a zda se jelo anebo šlo do kostela nebo na úřad. O církevních sňatcích ví všechno potřebné duchovní správce z úředního jednání, civilní sňatek by však snadno přehlédl. A přece víme, že katolíci i ti, kdož katolicky byvše vychováni církev opustili, nemohou uzavřít sňatek, který by platil i u Boha, leč před knězem katolickým. Sňatky civilními znemožňují sobě snoubenci přístup k sv. svátostem. Před Bohem a před církví katolickou platí tito snoubenci za veřejné hříšníky a zemřou-li jako takoví, nemohou ani církevně býti pohřbeni. Jak ubozí jsou to lidé! Musí je tedy míti duchovní správce v evidenci, aby mohl vhodnou návštěvou se pokusiti o nápravu sňatku, pokud se dá provésti. Na bdělosti horlitelově závisí tedy záchrana těchto nešťastných manželů, i když on sám nebude zasahovati do nápravy. Sdělí pouze duchovnímu správci, kde nápravy třeba.

V. Evidence nekřtěných dítek. Na zbožném venkově je to neslýchaná věc, ne však ve městech a průmyslových osadách. Mnozí tak zvaní pokrokoví lidé ve své úžasné nevědomosti a zaujatosti považují to za pokroující, za zaostalé a za nemoderní, nese-li se dítko do kostela a podrobí-li se pravomoci církve. Nejedná se zde o dítky nekatolíků, jedná se o dítky katolických rodičů. Stačí, je-li aspoň jedna strana katolická, abychom mohli příležitostně a taktně vyjednávat a vybídnouti ke křtu. Proto potřebuje duchovní správce seznam takových rodin a je tedy opět odkázán na bdělost farních horlitelů. Stačí, že horlitel to ohlásí, všechno další vykoná buď duchovní správce sám, anebo jiní zvláště zapracovaní pracovníci.

Dokončili jsme tímto pojednání o funkcích farních horlitelů, kterých bude třeba v každé poněkud větší farnosti. Není tím řečeno, že je vše vyčerpáno, co patří k činnosti farních horlitelů. Různé poměry v různých farnostech budou vyžadovati úpravu i doplňky, což musí býti ponecháno duchovnímu správci, který všechno řídí a stanoví. Bude zajisté též nutno občas svolati na společnou poradu celý sbor horlitelů a též důvěrníky, kde takových jest třeba pro značný počet horlitelů. Účast všech horlitelů na takové schůzi je nejen žádoucí, nýbrž nutná. Kdyby tedy horlitel se nemohl dostaviti, musil by vyslati zástupce, který pak nepřítomnému horliteli všechno sdělí, co bylo na poradě projednáno nebo stanoveno. Běží o spásu duší a tu nelze trpěti liknavosti.

Dekret pro farní horlitele

Je záhodno, aby farní horlitelé dostali od duchovní správy takovou nebo podobnou jmenovací listinu, aby přesně věděli, jaké funkce přijímají a mohli si je občas revidovati. Zní asi takto:

V naší farnosti mnoho katolíků nechodí do kostela, neplní svých náboženských povinností a odcizilo se církvi. Stalo se tak více z nevědomosti než ze zlé vůle. Náprava je nutná a dá se provésti. Duchovenstvo však na to nestačí i při sebe větší horlivosti. Je nezbytna součinnost hodných, obětavých a nezištných katolických laiků, kteří jsou ochotni pomáhati svému faráři.

Poněvadž Vás také řadím do počtu takových šlechetných farníků, svěřuji Vám tichou péči o farníky, kteří bydlí _____ naší farnosti.

Považujte se ode dneška se mnou za ně odpovědným(nou). Zvláště Vás prosím o tuto pomoc:

1. Za tyto duše mně i Vám svěřené se především často modlete a obětujte za ně někdy i své kříže a trampoty.

2. Hleďte zjistiti, kdo z obyvatelů Vám svěřených jest katolík, zda chodí do kostela a plní své náboženské povinnosti čili nic. Netřeba, aby to bylo zjištěno ihned, stačí, dovíte-li se to znenáhla a příležitostně. Také si to poznamenejte. Potřebujeme těchto údajů pro seznam duší.

3. Nabízejte katolíkům Vám svěřeným náš Farní věstník a oznamte, kolik výtisků potřebujete. Zvláště těm, kdož do kostela nechodí je nutno pravidelně doručovati tento věstník. A dodáme-li Vám někdy v témže počtu jiná sdělení duchovní správy, rozdejte je svědomitě týmž rodinám nebo osobám. Nikdy Vás nebudeme používat k účelům politickým.

4. Odstěhuje-li se někdo z Vašich svěřenců, hleďte podle možnosti zjistiti, kam odchází a oznamte nám to.

5. Přistěhuje-li se kdo nový, hleďte se dověděti, zda je katolík. V tom případě ho navštivte, odevzdejte mu Farní věstník a oznamte nám jeho jméno a jiné údaje pro seznam duší.

6. Onemocní-li kdo vážně a je-li katolík, oznamte nám to co nejdříve. Možno-li, navštěvujte nemocného; jinak sami se postaráme, aby byl navštěvován. Kněz se zavolá, až nemocný si toho přeje. Za nezaopatřené nemocné se zvláště pilně modlete, aby neumírali bez sv. svátostí.

7. Trpí-li kdo z Vašich svěřenců nouzi, anebo je-li v nemoci bez ošetřování, sdělte nám to rovněž co nejdříve, abychom mohli pomoci. Tu nedbejte žádného rozdílu v náboženském smýšlení. Každému člověku chceme v nouzi a bídě pomáhati. Je naším bližním a my jsme křesťané. Zvláště mějte jemnou pozornost pro chudé, kteří se stydí žebrati.

8. Sdělujte nám také, dali-li se kdo z katolíků civilně sezdati, anebo narodilo-li se dítě z katolických rodičů a nebylo dosud pokřtěno.

9. Dostanete-li od někoho peníze na kostelní potřeby nebo dobročinné účely, uschovejte je a odevzdejte příležitostně, kam patří.

10. Dostanete-li pozvání na schůzi horlitelů, dostavte se určitě anebo pošlete zástupce. Tam se Vám dostane dalších pokynů a rad.

Božské Srdce Ježíšovo bude čítati každý krok, každé slovo a každou obět, kterou přinesete pro spásu duší. Nic nepřehlédne, všechno Vám odmění měrou svrchovanou na věčnosti.*)

Farní důvěrníci

V menších farnostech stačí, jak bylo již uvedeno, několik farních horlitelů, kteří konají pravidelné schůze s duchovním správcem a několika pracovníky v charitě a tvoří Farní radu nebo Farní charitu.

Ve velkých farnostech, kde je značný počet farních horlitelů, mají jako prostředníci mezi duchovním správcem a horliteli býti zařazeni **farní důvěrníci**, jinak by se práce drobila a duchovní správce nemohl by všechno ovládnouti. Důvěrníci odeberou značnou část drobné práce. Předloží duchovní správě jen přehledy, výsledky a vše, co vyžaduje rozhodnutí farářova. Proto se horlitelé v takových farnostech svolávají občas jen na poučné a povzbuzující schůze, kdežto pravidelné schůze Farní charity navštěvují jménem horlitelů **farní důvěrníci**. Na 5 až 10 horlitelů patří jeden důvěrník. Tento úřad se hodí více pro muže, kdežto činnost horlitelská více pro ženy a dívky.

Farní důvěrník má tyto úkoly:

1. Stará se o farní horlitele, kteří mu byli svěřeni, obchází je pravidelně a sbírá od nich zprávy, jakých potřebuje duchovní správa pro soustavné vedení duší. Farní důvěrník má se tedy dobře vyznati ve funkci farních horlitelů, aby jim v pochybnostech mohl raditi a myslí dodávati k svědomitému plnění oněch drobných, ale důležitých povinností. Záhodno je, aby důvěrníci byli vybíráni z nejlepších horlitelů. Tito zastanou pak svůj úřad dokonale.

2. Informace, které důvěrník si získal od farních horlitelů, si svědo-

*) Vlastní listina opatří se v záhlaví jménem farního horlitele a ke konci datem, razítkem a podpisem duchovního správce. Doručením takové listiny jsou horliteli svěřeny důležité funkce právě popsané. Na těch namnoze spočívá soustavná a iniciativní duchovní správa.

mitě poznamenává. Před schůzí Farní rady sestaví si přehledně vše důležité, aby mohl stručně a jasně referovati. V soustavné duchovní správě jest přemnoho práce, ale málo času. Proto musí horlitélé a pracovníci v charitě se naučiti tomu velkému umění, aby se **nerozpovídali na široko** a nemařili mnoho času sobě a jiným, zvláště kněžím. Musí se naučit v několika minutách sděliti vše potřebné a jsou-li tázáni, odpověděti stejně stručně bez mnohých slov. To ovšem vyžaduje pečlivou přípravu, jinak se mluví naprázdno. Co by se dalo říci několika větami, o tom se hovoří čtvrt i půl hodiny a znovu se to omílá.

3. Jsou ovšem zprávy, se kterými nelze čekati až do schůze Farní rady. Jedná-li se na př. o vážné onemocnění, musí je důvěrník hlásiti podle pokynů svrchu uvedených ihned duchovní správě, neučinil-li toho již farní horlitel sám. Běží o záchranu duše.

4. Důvěrníkům patří také péče o potřebný počet »Farních věstníků« a jiných tiskovin pro podřízené horlitele. Musí tedy zjistiti, kolik výtisků potřebuje každý horlitel pro svůj obvod a tolik hledí všem zaopatřit od duchovní správy. Tak se šetří časem i námahou a vše se vykoná v pravý čas.

5. Důvěrníkům by mohla býti svěřena také péče o veřejnou mravnost v tom smyslu, že by si ve svém obvodu všímali výkladů a plakátů na ulicích, aby se mohla soustavně v celé farnosti potírat veřejná pohoršení.

6. Na referátech důvěrníků ve Farní radě záleží velká část soustavné pastorage, proto musí na každé schůzi býti přítomen **každý** důvěrník a je-li mu to nemožno, musí vyslati zástupce s náležitým referátem. Nejedná se o nějaké podřadné záležitosti, jak tomu bývá často při výborových schůzích spolkových, běží o spásu duší!

Opakujeme, co bylo již dříve řečeno a nemůže býti dosti zdůrazňováno: Na svědomité drobné práci farních horlitelů a stejně svědomité zprostředkovací a soustředovací činnosti farních důvěrníků spočívá celá další **soustavná péče** o duše v každé farnosti. Farnosti, ve kterých tato základní organisace se provedla a dobře funguje, nazýváme **farnostmi organisovanými**. Z toho všeho poznáváme, jak důležitá jsou tato **tykadla duchovní správy** a jak na tom záleží, aby přesně pracovala. Ovšem není to ještě všechno, je to jen základ, ale základ nutný, bez něhož nevybudujeme časovou duchovní správu ve farnostech.

Řeknete snad, že se dá krásně působit také bez farních horlitelů a důvěrníků. Ano, dá se působit a mnoho působit. Není to však přece **soustavná činnost**, která zachycuje **všechny** duše bez rozdílu a kdyby je zachycovala, vyčerpalo by se v krátké době několik zvláště obětavých

lidí po způsobu Markétky Lekeuxové v Lutychu, což může býti jen mimořádným zjevem, ne trvalou institucí. Kdo přepíná obětavost laických pomocníků, vydává se v nebezpečí, že jich bude brzy zbaven. Obětavé předčasně vyčerpává a méně obětavé odstraší. Počítáme-li s trvalou pomocí laiků, nesmíme jednotlivcům mnoho ukládati, musíme práci dělit a každému přesně vymeziti. Tak pracují všichni s chutí a také snadno vytrvají.

Dokončivše toto pojednání o tykadlech soustavné pastorače, začneme rozebírat sociálně-charitní činnost, kterou rozvíjejí za vedení duchovní správy obětaví pracovníci a pracovnice, používající informací, kterých se jim dostalo od farních horlitelů.

Význam sociálně - charitní činnosti ve farnosti

Nebudu se o tom mnoho rozepisovati, často se to projednává. Jen stručně naznačím.

1. Bída je na světě mnoho, v každé farnosti je jí více, než snad tušíme. Co dělal Kristus Pán? Všiml si bídy a pomáhal ne naoko, ale doopravdy, ne povrchně, ale radikálně. **My křesťané jsme k tomu na světě, abychom napodobili Pána Ježíše.** Tedy si také všimáme bídy, vyhledáváme ji, pomáháme opravdově a radikálně. Chceme bídu odstranit nebo aspoň zmírnit. Jsme zde na léčení bídy lidské.

2. Vůdcovství při tomto ušlechtilém potírání lidské bídy má míti v každé farnosti duchovní správa. Neboť jak sv. Otec reprezentuje Krista Pána pro celou církev a biskup pro celou diecési, tak farář pro celou farnost. Aby důstojně representoval, musí se vážně zabývat lidskou bídou. Může sice tuto sociálně-charitní činnost vésti ve farnosti také nějaká organizace laiků, na př. Konference sv. Vincence nebo Mariánská družina nebo Třetí řád, ale to nepřináší tolik užitku, jako když vše vede duchovní správce a když takové organizace, jakož i jednotliví obětaví farníci se staví ochotně a nezištně do služeb jeho sociálně-charitní činnosti. To je to pravé!

3. Lid je za dnešních poměrů církvi katolické většinou odcizen a i věřící jsou často plni nedůvěry vůči církvi a jejím representantům. Na duchovní správu se hledí jako na každý jiný úřad, který omezuje naši svobodu a žádá poplatky. O tuto nedůvěru by se ztroskotala sebe vyspělejší Katolická akce. Opravdovou sociálně-charitní činností získáme si důvěru chudiny a vynutíme si úctu inteligence a zámožných lidí. Na slova a důkazy dnes lidstvo mnoho nedá. Co odzbrojí, přesvědčí a strhne,

je nezištná a obětavá práce v sociální péči a charitě. Touto si připravujeme půdu pro další důležitá odvětví soustavné duchovní správy.

4. Katolická akce rozkvetne v každé farnosti tou měrou, jakou se v ní pěstuje opravdová a dobročinná láska k trpícím.

5. Ve stopách této dobročinné lásky k trpícím, ať tělesně nebo duševně, kráčí výpomoc laiků v duchovní správě, takže lze říci: Laik v duchovní správě koná skutky milosrdenství a připravuje půdu, aby kněz mohl toto milosrdenství dovést vlastní duchovní správou, na kterou laik nestačí. Jsme všichni ve službách dobročinné lásky k bližnímu. Tak bychom měli pojímat celou duchovní správu.

6. Poněvadž moderní státy, ovládané nevěrou, snaží se humanitou a veřejnou sociální péčí připravit církve o její sociálně-charitní činnost, která ji doprovází od začátku a byla vždy její chloubou, musíme katolickou dobročinnost tak zdokonalit, aby mohla závodit se sociální péčí jednotlivých států. Proto musí veškerá naše charitní činnost se soustředit ve Svazích diecézních, zemských, říšských a dokonce i ve Svazu nadnárodním. Základní buňkou těchto svazů nejsou jen charitní ústavy, ale také, snad hlavně, Farní charity.

Úkoly sociálně - charitní práce ve farnosti

Dají se vyjádřiti stručně a jasně a také výstižně těmito větami:

Chceme se dovědět, kdo v naší farnosti trpí. Vyhledáme ho, prozkoumáme šetrně jako dobrý lékař jeho bídu a hledíme mu opravdově pomoci, nejen ho nějak úředně odbyti. Nevíme-li si rady, žádáme o pomoc Diecézní svaz. K tomu je na prvním místě. Staráme se o každého trpícího, pokud péče potřebuje, a hledíme mu pomoci všemi nám přístupnými prostředky, jak obecními, zemskými a státními, tak církevními. Uděláme si je přístupné. Že nám při všelike péči o blaho časné jde hlavně o duši bližního, je samozřejmo pro každého uvědomělého křesťana. Čekáme však se skutky milosrdenství duchovního, až duše, získaná skutky milosrdenství tělesného, se stane přístupnou a vnímavou. Proto naše sociálně-charitní činnost platí všem trpícím ve farnosti, bez ohledu na jejich náboženské, politické a národnostní smýšlení, ač uznáváme, že nám trpící katolík mezi bližními je bližší. Také bez ohledu na to, zda bída je zaviněná nebo nezaviněná, ač nevinně trpící zasluhuje více pozornosti a péče. Odsuzujeme však každé úzkoprsé a stranické smýšlení, poněvadž se nesrovnává se zásadami pravého křesťanství. Jsme křesťané a dokazujeme tuto svou urozenost hlavně takovým jednáním, i když neuvědomělí křesťané nás odsuzují.

Jak řešíme tyto úkoly?

Řešíme je, že začneme pracovat, trpící vyhledávat a jim pomáhat. Tak se zaučujeme, osvojíme si zkušenosti, získáme odvalu, zakusíme i neznámou dosud radost a útěchu, že jsme bližnímu pomohli a nadchneme se takto pro činnost další. Žádoucnou, aby se v každé farnosti našlo několik obětavých lidí, kteří by tak začali. K povzbuzení k této činnosti poslouží známý životopis Markétky Lekeuxové.*) Lze jej pojímat jako názorný kurs vyspělé sociálně-charitní práce ve farnosti.

Kde má duchovní správce charitní spolek, je práce usnadněna, podaří-li se mu probuditi členstvo z jakési ztrnulosti, které takové spolky často propadají, a získati je pro opravdovou sociálně-charitní činnost místo úředního odbývání: Nechceme jen něco dělati, aby se neřeklo, že nic neděláme; chceme opravdově lidem pomáhati a charitě se věnovati podle zásad uvedených.

Jakmile je práce v proudu, nadšení roste a úkolů přibývá, nutno celou činnost organisovati a řádně rozdělit. Několik, aspoň pět, pracovníků s farářem v čele se hlásí v Diecézním svazu charity o založení Farní charity. Tuto formalitu provede Diecézní svaz. Je nutna, aby tento odbor byl státem uznanou právní osobou, schopnou přijímati dary a odkazy a současně se mohl uplatnit v okresní sociální komisi. Dokud Farní charita nemá spojení se Svazem, je buňkou izolovanou a před úřady neznámená nic. Jakmile získala spojení s Diecézním svazem, je expositurou nejen diecézního, ale i zemského a říšského svazu a má již své právní postavení.

Jsou-li ve farnosti charitní spolky nebo Mariánské družiny, Třetí řády a charitní kroužky, mají býti vyzvány, aby se zúčastnily farní sociálně-charitní činnosti a vyslaly do Farní charity své zástupce. Rovněž se pozvou jiní obětaví farníci, kteří by rádi pracovali v charitě. Je-li farnost rozdělena horlitelům, patří i tito, jak bylo dříve řečeno, do Farní charity, aby mohli sdělit, kde kdo ve farnosti trpí, leč by pro množství horlitelů byla nutna instituce farních důvěrníků a tito referovali, co se dověděli od podřízených horlitelů. Po těchto stopách kráčí pak **charitní pracovník**, kterému případ nouze byl svěřen, aby trpícího vyhledal, všechno šetrně prozkoumal a opravdově hleděl pomoci.

V pravidelných schůzkách Farní charity přidělují se jednotlivým pracovníkům hlášené případy a všechno se zapisuje do Agendy, aby byla kontrola, co bylo komu svěřeno a zda to bylo provedeno, a aby mohl býti občas Diecéznímu svazu zaslán výkaz činnosti.

*) Přerov, Edice Smíru.

Tyto výkazy se nesestavují pro lidskou marnivost, nýbrž z důvodů apologetických a aby na základě přesných číslic mohly býti získány státní a zemské subvence, jakož i milodary osob soukromých.

Co tedy máme dělati?

Pamatujte si především důležitou zásadu pro pravý apoštolát. **Ne chceme jen něco dělat**, aby se neřeklo že nic neděláme, **nýbrž dáme se s celou vážností a houževnatostí do práce, abychom zachránili svět.** Ano, svět, dnešní lidskou společnost máme zachrániti před vzrůstajícím novopohanstvím, a před zánikem evropské kultury.

Začněme tedy všude ve farnostech s drobnou, sociálně-charitní činností. Hledme navázat styky s chudinou, i když je církvi odcizena. Nebojme se nevěrců. Přistupme k nim s láskou. Věnujme se jejich dětem, pečujme o nemocné, nouzi trpící a sociálně slabé. Hledejme, jak bychom pomohli. **Začněme soustavně pomáhat.**

Toto je nesmírně důležitá práce. Masy lidu, i toho nejchudšího, ztratily důvěru k církvi, ztratily víru a propadají nevěře a hmotářství. Pustnou. Jsou dvojnásobně ubozí a soustrasti hodni.

Slova sama nestačí. Je třeba skutků. Jak to dělala Markétka Lekeuxová v dělnických chatrčích v Lutychu, tak se to učme dělat také. **Nemluvit, ale jednat. Dokazovat skutky křesťanského milosrdenství pravdu katolické církve.** Člověk trpící, který pozoruje takové obětavé a nezištné jednání, začne pochybovat o pravdivosti novin. Začne znenáhla důvěřovat nám a tomu náboženství, v jehož službách stojíme. Stane se přístupným náboženskému poučení a získali jsme duši.

V každé farnosti začne nový život, jakmile ji začne několik obětavých mužů a žen soustavně prováděti, bez ohledu na politické nebo náboženské smýšlení chudého lidu. Dokladem toho je nám práce Sester Těšitelek, Sester Neposkvrněného Početí P. M. a Apoštolátu sv. Františka na periferiích velkých měst.

Kdo to má dělat? Jen sestřičky? Těch je málo a nemohou míti klášter v každé farnosti. A práce jejich musí býti ještě doplněna sociální činností. Členové Třetích řádů a Mariánských družin jsou k takové práci povoláni na místě prvním a jejich Řády a Družiny musí býti semináři sociálně-charitních pracovníků a pracovnic ve farnostech. Když by toho nedokázaly, tak pro dnešní dobu mnoho neznamenají.

Nesprávné názory a praxe v charitní činnosti

V zásadách dosud vyslovených a zdůrazněných bylo již všelicos odsouzeno, co se neprávem zahrnilo v katolické dobročinnosti.

Jak často se stává, že celá dobročinnost naše omezuje se na **sbírání peněz a rozdávání chudým, kteří se nám hlásili**. Dbá se při tom, aby to byli katolíci a aby to byli celkem hodní lidé. Dovíme-li se o nich něco nepříznivého, jsou v nebezpečí, že podpory již nedostanou. Mnohým katolickým institucím se konečně nejedná o to, aby člověku pomohly, nýbrž aby mu udělily nějakou podporu. Vykonaly něco dobrého a jsou spokojeny. To vše se pak spočítá a při valné hromadě lze se vykázat hezkou činností.

Neodsuzujeme nikterak takové jednání, neboť se vykoná touto praxí mnoho dobrého a skrývá se za ní často dosti obětavosti a nezištnosti, přece však **musíme se postavit na jiné stanovisko**, chceme-li zachránit lidskou společnost.

1. Především nečekáme, až se nám někdo hlásí, až si snad někdo »žádost podá« o podporu a pomoc. Sami tyto chudáky hledáme. Chceme **opravdově pomoci** veškeré chudině ve farnosti anebo v části farnosti nám vykázané. Nemluvíme o podporách, mluvíme o **pomoci a péči**. **Chceme býti Ježíšem všem chudákům v obvodu nám svěřeném!** A Ježíš řekl: »Lito je mi zástupu!« a pak řekl ještě: »Pojďte ke mně všichni, kteří se lopotíte a jste obtíženi: já vás občerstvím.« K tomu je církev Kristova na zemi a my ve službách Farní charity máme svěřenu tuto důležitou funkci katolické církve. Kristus Pán nevybíral jen ty hodné, on pomáhal všem, kdož trpěli. Hříšníci ho stejně obklopovali. A konečně, co by bylo s námi, kdyby Kristus Pán měl lásku jen k těm spravedlivým? Pomáháme každému, kdo trpí a pokud trpí, ať tělesně trpí nebo hmotně, nebo duševně.

2. Neomezujeme se na **peněžité podpory**. Sbírejme zbytečné a od jiných odložené věci, jako je šatstvo, prádlo, obuv, nábytek, náčiní i hračky pro děti. Kolik takových předmětů se někdy povaluje u lidí zámožnějších ve skříních, komorách, na půdách, v kůlnách, ve sklepích. Lidé často nevědí, co s tím, a chudákům by bylo pomůženo. Jakmile se organizuje taková sbírka zbytečných a odložených věcí, dostane toho někdy Farní charita tolik, že potřebuje na to skladiště. Co se přijímá, má být čisté a poněkud člověka důstojné, přece však nutno ještě všelicos upravit a doplnit. Lidé takové předměty celkem ochotněji dávají než peníze a chudině může býti velmi pomůženo. Z takového skladiště obětává dobročinnost vybírá, čeho potřebuje pro svoje chudáky **od případu k případu**.

Touto zásadou měly by se řídit i **vánoční nadílky chudých dětí**. Společně s dětmi se uspořádá sice vánoční slavnost se stromečkem, betlemem, písněmi a básničkami, aby chudina zakusila také trochu světla, tepla a radosti. Při této slavnosti se podělí dítky i ovocem a pečivem. Avšak **vlastní nadílka** potřebných věcí oděvu, obuvi, prádla a dobré četby, na kterou nesmíme zapomínat, **začíná již počátkem zimy** v jednotlivých rodinách, docela tajně a nepozorovaně. Pozoruje se, čeho kdo potřebuje. To nejnnutnější dostanou ihned, aby nemrzli snad až do vánoc. Co může počkati, dostanou, když se vánoce blíží.

3. Neomezujeme se však ani na to, že chudině něco **dáváme**, velkou charitu a sociální péči jí prokazujeme, že u ní něco **děláme**, anebo že jí v něčem **radíme**, anebo že jí něco **zprostředkujeme**. Tato charita je zvláště důležitá a cenná a nesmí se přehlížeti.

U chudiny něco děláme. Často chudí lidé vyrostli bez výchovy a nemají smyslu ani pro pořádek a čistotu. O hygienickém zařízení bytu není ani řeči. A je-li kdo nemocen, nevědí si rady. Kolik je tu práce výchovné! A jak vděčně by to všechno chudina přijala, poskytně-li se to taktně a šetrně! Ani nevíte, jak by vás chudina milovala, kdybyste měli trochu porozumění pro její potřeby a nedostatky.

Chudině radíme. K tomu ovšem třeba všelicos vědět, zvláště z oboru sociální péče. Radíme, jak by si pomohli z trapné situace k lepším podmínkám životním. Budme si vědomi, že mnoho rodin a jednotlivců žije dnes docela nedůstojně pro člověka a že lidská společnost má velkou povinnost těmto ubožákům pomáhati k slušnému životu, jak to vyžaduje důstojnost lidská. Nemá-li pro to smysl dnešní veřejnost nekatolická, která se sice chlubí ustavičně humanitou anebo sociální vyspělostí, musíme míti pro to smysl my katolíci, a tak **skutkem dokazovati pravé křesťanství**. Běda katolíkům, kteří žijí v blahobytu a jsou tvrdí k bídě lidské, utíkají před ní a zavírají oči, aby jí neviděli! Pohany lze poněkud omluviti, křesťanů nelze, zvláště těch ne, kdož zbožností se honosí a k bližnímu jsou tvrdí. Zdají-li se tato slova upřílišněna, přečtěte si slova Krista Pána v evangeliu sv. Matouše v hlavě 25., od verše 41. až k verši 45. Kristus Pán nepřepíná. My však si musíme uvědomiti, že mezi námi žije teď mnoho lidí, kterým se nedostává ani toho nejnnutnějšího, kteří žijí hůře než dobytek. Toto je obžaloba kultury dvacátého století! Tím více se **přičiníme**, my křesťané, abychom pomohli lidské společnosti, když upadla mezi lotry. Abychom se vyznali v sociální péči, dovedli rozpoznat a správně léčit bídu lidskou, bylo by třeba trochu více vědomostí sociálních při všelike lásce bliženské a ochotně pomáhati. Proto by se měly pořádati na různých místech odborné kursy, které nás poučí, jak pomáhat a radit sociálně slabým.

Chudině všelicos zprostředkujeme. Chudý, nuzně oblečený člověk je přehlížen, snadno odstrkován, u úřadů většinou rozhodují paragrafy a různé výnosy a chudák se rychle odbude. Katolíci, zvláště kdož mají trochu vlivu, mohli by všelicos zprostředkovati s větším výsledkem, než onen chudák. A pracovnice sociálně činná leccos dosáhne prosbou a přímluvou, co by se snad odepřelo nuznému člověku. Zná cesty a cestičky, má příbuzné i známé, kteří poradí a pomohou. Za takové intervence u různých úřadů je chudina velmi vděčna, i když se snad minuly výsledkem. Poznala, že se jí někdo ujímá a že jí někdo chce opravdově pomoci.

4. Abychom všechno shrnuli, co bylo řečeno, opakujeme: **nestačí jakási péče o chudé a trpící, chceme-li s úspěchem pracovati ve farnostech a získati duše Bohu odcizené a zachránit, co se zachránit dá.** Naše péče o chudé, sociálně slabé a trpící, musí býti **opravdová a důsledná.** Jménem Krista Pána a jeho svaté církve **věnujeme se chudině v obvodu nám svěřeném,** hledáme s ní styky, neutíkáme před ní a snažíme se opravdově všemi nám přístupnými prostředky pomoci jednotlivcům i rodinám **k slušnému živobytí.** Potom teprve stane se člověk přístupný náboženskému vlivu a lze jej získati také pro praktické křesťanství, když dosud bloudil daleko od Boha. V tomto smyslu postupují naše statečné řeholní sestry na periferiích velkých měst a taková sociálně-charitní činnost měla by se rozšířit do všech farností. Prvním apoštolátem je teď tento apoštolát a kde pro něj smyslu nebude, tam jiné druhy apoštolátu minou se účinkem a vyzní naprázdno. Mariánské družiny a Třetí řády jsou povolány k této činnosti na místě předním.

Několik zásad ve službách charity

1. Nevěřte, dokud jste se nepřesvědčili. Zkoumejte poměry. Při návštěvách více pozorujte než posloucháte.
2. Dobročinnost nekonejte zpravidla na vlastní pěst, ale v rámci Farní charity.
3. Nedávejte almužnu hmotnou bez almužny duchovní.
4. Doprovázet chudé zemřelé ke hrobu je také bohumilý skutek milosrdenství.
5. Všechno zapisujem pro dobro Církve a její charity.
6. Mládež ať nám pilně pomáhá a tak se zaučuje kráčet záhy po stopách charity.

Náš poměr k dobročinnosti světské

Vidíme, že vedle nás povstala a s námi závodí velká akce státní, zemská i obecní, aspoň ve městech. Nechce konat charitu, chce však také mírniti bídu lidskou a nazývá se **Sociální péče** nebo **humanita**. Nesmíme podceňovat tuto akci. Zajisté má stát, země i obec povinnost i právo starat se o pozemské blaho svých občanů a mírniti bídu, do které snad upadli, avšak církev má také povinnost a tudíž i právo konat skutky tělesného i duchovního milosrdenství. Musí pokračovat v činnosti Krista Pána na zemi. On nehlásal pouze evangelium, ale léčil také bídu lidskou. Proto veškerá **monopolisace světské dobročinnosti**, kterou by rádi provedli nepřátelé církve, směřuje **proti právům katolické církve**. Chtějí, aby církev byla připravena i o důvěru trpícího lidstva a tak úplně vypjata z veřejné činnosti. Proto dostávají často světské instituce toho druhu bohaté subvence, kdežto katolické se odměňují poskrovnu. Světské dobročinnosti se také používá k zaopatřování politických stoupenců, aby bylo hodně úřednictva, které podle různých paragrafů povoluje nebo nepovoluje podporu, dohlíží na provádění předpisů atd. Nesmíme však křivdit pracovníkům ve světské dobročinnosti nebo podceňovati jejich činnost a podkládati jim všem protináboženské úmysly. Od mnohých lze se učit opravdové péči o trpící lidstvo a obětavosti, která zahanbuje i mnohé katolíky. Vždy si však buďme vědomi, že ač světská dobročinnost svou organisací a svými hmotnými prostředky nás namnoze předstihuje, nemůže se nám nikdy vyrovnati **nepatrnou režii**, se kterou my konáme skutky milosrdenství, ani **obětavostí**, kterou jeví všude naše řeholní sestry. To působí láska k Pánu Ježíši a pro Něho k bližnímu, a té je schopna pouze duše, která pěstuje hlubší život náboženský. Proto jest a zůstane charita chloubou katolické církve. Ale také vždy bude platiti zásada: Za korunku, kterou dáte katolické charitě, více bídy zmírníme, než za korunku, kterou dáte humanitě světské, i když ona s ní dobře hospodaří. Má nepoměrně vždy větší režii. Proto také vůdcové světské dobročinnosti nepřejí organisaci naší charity, snižují rádi subvence nám příslušné a bojí se přímo našich výkazů, poněvadž z nich povždy plyne, že stejným výdajem dobročinnost katolická mnohem více vykoná než dobročinnost světská, i když odezíráme od milosrdných skutků duchovních a sledujeme pouze tělesné nebo hmotné.

Co následuje z této úvahy?

1. Mějme v úctě dobročinnost světskou a nechovejme se k ní nepřátelsky, jako k nebezpečnému konkurentovi. Její konkurence nám neuško-

dí, budeme-li plniti své povinnosti. Učme se od ní organisovat svou dobročinnost a dbáti soustavného postupu. V tom se jí dosud rozhodně nevyrovnáme.

2. Neuzavírejme se vůči dobročinnosti světské. Koná-li sbírku, dáme také jako jiní občané. Dáme, co patří státu, zemi nebo obci, aby mohly plniti své Bohem stanovené poslání také vůči trpícím občanům. **Štědrost** však si rezervujeme pro charitu, buď farní nebo diecéšní, poněvadž charita se stará také o duši a léčí bídu láskou Kristovou.

3. Dáme, co patří státu, zemi nebo obci, abychom měli také **vliv** na tuto dobročinnost a mohli z jejich fondů získati také všelicos pro naše chudáky. Farní charita má míti za člena znalce hlavních předpisů sociální péče, aby mohl udati cesty a cestičky, jak v tom neb onom případě bychom léčili lidskou bídu. Když jiných cest není, anebo by duše trpěla, dáme ze skrovných prostředků svých. Tak pojímejme spolupráci s dobročinností světskou! **Cestička z farního sekretariátu k úřadům světským musí zůstatí vždycky vyšlapaná.** Bylo by záhodno, aby také katoličtí mužové a hodné katolické dívky převzaly různé **funkce** ve světské dobročinnosti, aby zmizela zaujatost a nastala ušlechtilá součinnost. Tak vykonáme mnoho dobrého a čelíme nejlépe monopolisačním snahám určitých kruhů. Nejlepší a nejspolehlivější funkcionáře by měla míti světská dobročinnost ve svém katolickém úřednictvu.

4. Základní chyby bychom se však dopustili, kdybychom chtěli dobročinnost všechnu ponechat státu, zemi a obcím. Kolik duší by při tom zahynulo! A ani o tělesnou a hmotnou bídu by nebylo řádně postaráno! Scházela by láskyplná, starostlivá, něžná matka v této rodině trpících. **Avšak i církvi svaté bychom ublížili, neboť bychom pracovali do rukou svých nepřátel.** Proto vedle dobročinnosti světské musí rozkvétati dobročinnost farní a diecéšní. Tato dobročinnost se musí rovnat co do organisace a soustavné činnosti velmi již vyspělé dobročinnosti světské. To je důležitým postulátem dnešní doby. Nekonejte dobročinnost na vlastní pěst, ale ve službách Farní charity, která jest orgánem Diecéšního svazu a tento opět součástíkou Zemského svazu a tento zase Říšského. Jen tak dovedeme čeliti záludným snahám nepřátel církve. Ani netušíte, jak je toto důležité.

5. Kristus Pán napomíná ve své horské řeči, abychom se nechlubili dobrými skutky. **Když dáváš almužnu, ať nezví tvá levice, co činí tvá pravice, aby byla tvá almužna ve skrytě.** (Mat. 6, 3 a 4.) Přece však velí dnešní poměry, aby se všechno přesně registrovalo, ne kdo to vykonal, ani kdo to dal, nýbrž **co se vykonalo a co se věnovalo ve službách církevní dobročinnosti, ať ve farnostech nebo v ústavech.** Vše musíme zapisovat a vše počítat, abychom se mohli vykázat, co vykonala farnost

a co vykonal ústav, aby mohl Diecéšní svaz sestavit statistiku dobročinnosti v celé diecési, Zemský svaz v celé zemi a Říšský svaz konečně v celém státě. Toho žádá obrana katolické církve za dnešních dnů. Toto také potřebujeme, abychom při soustavných sbírkách se mohli vykázáti, jak s příspěvky a dary hospodaříme. Toho potřebují ředitelé a sekretáři svazu, aby mohli předstoupiti před úřady a na základě přesných statistik žádat subvence, porovnat dobročinnost církevní s dobročinností světskou, tak štědře subvencovanou, a konečně i s dobročinností podniků jiných náboženských společností, které rovněž se těší subvenční blahovůli nepřátel katolické církve. Dokud není u nás pevné organizace veškeré dobročinnosti církevní, není možno sestaviti úplných seznamů. Co máme a co již překvapuje vůdce světské dobročinnosti, neposkytuje dosud pravého obrazu všeho, co u nás koná dobrého katolická láska k bližnímu.

Dvě cesty k srdci našeho lidu

Každou i sebe horší farnost, kde skorem všichni opustili církvev a žijí bez Boha, lze znenáhla vytrvalou sociálně-charitní činností získat k novému životu.

Několik obětavých a v duchovním životě ustálených osob, ať jsou to řeholní sestry, sodálky nebo terciářky, rozdělí si pole činnosti dvojím směrem: Jedny se věnují výhradně chudým nemocným po domech a druhé se věnují dítkám. Skrze nemocné a skrze dítky vnikají do rodin, taví ledy předsudků a budí důvěru k církvi. Časem lze připojiti ke skutkům milosrdenství tělesného a hmotného také skutky milosrdenství duchovního. Začíná to obyčejně dobrým tiskem. Tak se znenáhla vracejí duše a celé rodiny k Bohu a k praktickému křesťanství. Při této dvojí činnosti vyřeší se mimochodem celá řada sociálně-charitních úkolů.

K tomu několik poznámek na vysvětlenou:

1. Jak pro nemocné, tak pro dítky musí v každé farnosti býti uvolněny aspoň 2—3 osoby a pro ně nutno zajistiti skromné živobytí. Říkejme jim charitky nebo charitní sestry. Několik jiných osob může z ochoty ještě pomáhat, je-li farnost velká. Naskytnou-li se zbožné a obětavé osoby, které žijí z vlastního jmění a mohou se plně věnovat nemocným nebo dítkám (na př. učitelky ve výslužbě), má farnost z toho velkou výhodu. Avšak při dobře organisované charitě ve farnosti není to velkým břemenem pro Farní charitu živiti 2—3 osoby, které jí konají tak důležitou práci.

2. **Péče o chudé nemocné** neznamená, že je mají charitky ošetřovat, nýbrž že o ně pečují a se o řádné ošetřování starají. Hledí v rodině anebo v okolí někoho získat. Kdyby nebylo lze anebo dokud nelze získati někoho anebo stůně-li matka a není-li, kdo by ji nahradil, samy ošetřují a se starají o všechno potřebné v domácnosti, na př. o úklid, prádlo, vaření a dítky. Sestry, které převzaly péči o nemocné, nečekají, až někdo je zavolá, samy se snaží vyhledat nemocné mezi chudinou. Chodí po stopách Dobrého Pastýře a hledají ztracené ovečky. Při tomto pátrání po nemocných naskytnou se jim mnohé jiné sociálně-charitní úkoly.

3. **Péče o dítky**, kterým se věnují jiné charitní sestry, zahrnuje v sobě dva úkoly: Sbírat, zaměstnávat a živit v **útulku dětském** přes den dítky chudých rodičů, kteří jdou do práce a k večeru se vrací. Dítky sobě ponechané přes den pustnou a jsou vydány očividné zkáze. V útulku jsou pod dozorem a věnuje se jim výchovná péče, které snad ani doma nemají. Druhým úkolem jest sdružovat dítky z farnosti v **Dětskou besídku** a tam na ně blahodárně působit. První úkol vyžaduje osoby, které se mu mohou plně věnovat. Druhý úkol lze také plniti jako zaměstnání vedlejší, zvláště když se naleznou ještě jiné pomocnice z ochoty. Tato dvojí péče o dítky vyžaduje ještě častých styků s rodinami oněch dítek. Nehledáme pouze dítky, navazujeme skrze dítky styky s rodinami a činnost sociálně-charitní vnášíme takto do rodin, abychom získavše rodinu, prospěli trvale i dítku. Na tuto důležitou okolnost zapomíná se často v dětských útulcích a besídkách. Odtud snad poměrně málo úspěchů při jinak velké oběti, kterou stojí práce u dětí.

4. Charitní sestry při své velké blahodárné činnosti nestarají se jen o nemocné anebo jen o dítky, nýbrž hledí blahodárně působit i na rodinu nemocného a na rodinu svěřených dítek. V těchto rodinách naskytnou se pak další sociálně-charitní úkoly, které buď sestry samy řeší anebo aspoň hlásí Farní charitě, aby se o další řešení postarala.

5. Bylo by velmi žádoucí, aby vedle těchto charitek některá starší zbožná a rozumná sodálka nebo terciářka věnovala se **výhradně péči o šestinedělky**, pokud zůstaly v domácím ošetřování, anebo dělala potřebný kurs a stala se porodní asistentkou. Ani netušíte, jak velký a blahodárný apoštolát může vykonávati věřící a zbožná ošetřovatelka v tomto oboru! Stane se důvěrnou rádkyní všech matek ve farnosti, může svým vlivem zamezit mnoho velkých hříchů a současně působit na správnou výchovu dítek a náboženskou obrodu rodin.

6. Konečně by měla míti Farní charita mezi svými členy také obětavého **lékaře** a dobrého **právníka**. Lékaře, který by zdarma pomohl, kde přestávají pomáhat nemocenské pokladny a ponechávají člověka bídě, a právníka, který se vyzná v sociální péči a zákonech spadajících do tohoto

oboru, aby poradil charitkám jak by z různých veřejných fondů mohly něco získat pro svou chudinu a jak by dopomohly k spravedlnosti a právu těm, kdož jsou zkracováni a vykořisťováni.

7. Aby charitní sestry mohly soustavněji plniti své krásné poslání, bylo by záhodno získati a zaříditi pro ně **zvláštní místnosti** nazvané »**Farní sekretariát**«, ve kterých některá z nich během dne úřaduje, zprávy a dary přijímá, chudině pomáhá a radí. Tam by se sestavoval a doplňoval přesný soupis chudiny ve farnosti, tam by se scházeli pracovníci v charitě a konaly pravidelné schůze. Tam by se též uschovávaly a snad i opravovaly darované věci pro chudé. Odtud by se roznášel Farní věstník po všech ulicích a domech prostřednictvím farních horlitelů. Bylo by to **sídlo a středisko veškeré Výpomoci laiků** ve farní duchovní správě. Takový sekretariát by mohl býti ve farní budově, ovšem v jiné místnosti, než je farní kancelář. Máme však vážné důvody, které doporučují, aby se zřídil v budově jiné, ač je stejně důležitý pro dnešní duchovní správu jako farní kancelář. Místní poměry rozhodnou, co se lépe osvědčí.

Péče o nemocné ve farnosti

Je dvojí: o tělo a o duši nemocných. Dnešní zdravotnictví jest z velké části ovládáno náboženskou lhostejností a nevěrou, a proto soustřeďuje jednostranně veškerou péči na tělo. Duše při tom živoří a hyne. **Pomáhá se tělu, ne však člověku!** My věřící křesťané, při všeliké péči o tělo nezapomínáme na duši nemocných, která s tělem často také trpí, ba někdy je ve stavu žalostnějším než nemocné tělo. Na duši nemocných nám proto stejně, ba ještě více záleží, neboť je-li o duši dobře postaráno, není vše ztraceno, podlehně-li tělo nemoci. A je-li duše v pořádku, získá z nemoci sebe horší a bolestnější množství zásluh pro život věčný. **Nejcennější dny našeho života nejsou ty, ve kterých jsme oplývali štěstím, nýbrž ty, ve kterých jsme — ovšem ve stavu milosti — nesli statečně bolesti, kříže a trampoty. Na stavu duše všechno záleží.**

I. Jak pečovati o tělo nemocných, učí **odborné kursy**, a bylo by záhodno, aby každá Mariánská družina žen anebo dívek měla ve svých řadách několik sodálek, které se zúčastnily praktického kursu pro ošetřování nemocných, nebo prodělaly Ošetřovatelskou školu.

Také hodní katoličtí lékaři budou zajisté ochotni ve farnostech, kde působí, poskytnouti v několika přednáškách praktické pokyny a návody k ošetřování nemocných. Každá farnost měla by si časem získati několik dobře vychovaných a vycvičených ošetřovatelek, které při péči o tělo nemocných dovedou se starati také o jejich duše.

Nenamítejte: U nás je nemocnic, netřeba žádného ošetřování po domech. Není tomu tak. Mnozí nemocní nechtějí do nemocnic a jiní zase se nemohou dostat do nemocnic, i kdyby po ní toužili. Nemocnice vůbec mění své poslání a stávají se více léčebnými ústavy. Choroby vleklé a nevléčitelné jsou odkázány na domácí ošetření. Chudina se svými nemocemi je často nucena setrvati v nuzných příbytcích, poněvadž v nemocnicích se místa nedostává.

II. Kdo se obětavě stará o tělesné potřeby nemocných, získá si brzy jejich důvěru a snadno rozpozná, v jakém stavu je duše nemocného. Podle toho začne pomáhati i duši. Péče o duši směřuje hlavně k tomu, **aby nemocný byl ve stavu posvěcující milosti** a aby v tomto stavu **trpělivě snášel svou chorobu.**

Podle toho dělíme nemocné na **dvě skupiny**: Skupinu nemocných, které nutno především získati pro sv. zpověď a skupinu nemocných, které nutno utvrzovati v trpělivosti.

1. Nemocného, který se již dlouho nezpovídal, musíme hledět dostat a připravit k sv. zpovědi, jinak nezíská posvěcující milosti Boží. To platí nejen pro katolíka skutečného, ale i odpadlého, který při této příležitosti zase by se vrátil do církve. Pro nemocné, kteří vyrostli v jiném náboženství nebo bez Boha, nezbývá než dokonalá lítost. Nemluvme o sv. přijímání, ani o sv. pomazání, mluvmе jen o zpovědi. A k zpovědi stačí soukromá a docela nenápadná návštěva kněze. Když nemocný se vyzpovídal, pak se dá snadno získat i pro sv. přijímání, i pro sv. pomazání.

Nemocné nutno znenáhla **připravovati** na dobrou zpověď. Obyčejně musíme napřed vyvracet různé námitky. Dobré služby vykoná brožurka ze sbírky »Životem« číslo 30. **Nač se zpovídati**, jakož i číslo 32. **Jak se zpovídati?**

Takoví nemocní chtějí obyčejně odkládati sv. zpověď: až bude lépe, až se mohu připravit, až zase půjdu do kostela atd. Nesmíme povolovat těmto odkladům a jakmile jsme nemocného připravili a on poněkud projevils dobrou vůli, stanoví se den, pozve se kněz na návštěvu a nemocnému se to sdělí, když vše jest již dojednáno. Toto malé násilí promění se v několika okamžicích po sv. zpovědi ve velkou vnitřní radost a vděčnost. Teď teprve začíná pro nemocného záslužná část nemoci. Co trpěl dříve nadarmo vzhledem k věčnosti, to mu nese nyní odplatu věčnou a náhradu za hříchy.

2. Nemocné, kteří často přijímají svaté svátosti aneb aspoň nedávno se zpovíдали, hledíme **upevnit v trpělivosti**, aby statečně a ochotně nesli utrpení a svou nemocí se posvěcovali. Takové nemocné, pokud se ovšem jedná o vážnou chorobu, záhodno brzy získat pro **svaté pomazání**, aby

z nemoci čerpali pořádný užitek pro duši a se snadněji uzdravili. Většina věřících bojí se svatého pomazání a je plna předsudků proti této svátosti. Kristus Pán miluje nemocné a proto zanechal před svým odchodem do nebeské slávy pro nemocné křesťany tuto svátost. Když umíráme, máme přijmouti Tělo Páně jako posilu na cestu k věčnosti, když však vážně onemocníme, máme prositi o svaté pomazání, abychom si nemoc posvětili a, není-li to proti vůli Boží, se opět uzdravili. O to prosí církev, když uděluje svaté pomazání. V celém obřadě není ani slovíčka o smrti. Proto není svaté pomazání svátostí umírajících, nýbrž je **svátostí vážně nemocných křesťanů**. Také umírající může touto svátostí mnoho získati, avšak **plných** účinků dosáhne pouze ten, kdo ji brzy přijímá, jakmile vážně onemocněl a za své nemoci pilně spolupůsobí s milostmi získanými.*)

3. Při dnešním nedostatku kněží nebude možno nemocným donášeti často **svaté přijímání**. Kde se to však snadno dá provésti, nelze než raditi, aby nemocní také touto svátostí často se posilovali a posvěcovali.

4. Zato však bude pro nemocné vítána vhodná **náboženská četba**, buď že si sami čtou, anebo že někdo kratičkou dobu předčítá. Četbou se může nemocný velmi povzbuditi a potěšiti a proto, kdo o nemocné pečují, mají míti vždy poruce něco vhodného. Velmi praktické jsou opět brožurky ze sbírek »Životem« a sice čís. 8. »Útěcha pro nemocné«, čís. 53. »Ano, Otče!«, čís. 70. »Láska za lásku« a čís. 73. »Proč?«

Kdo nemocným klidně a pomalu předčítá, koná velmi dobrý skutek, jen nesmí nemocné unavovat četbou těžkou a dlouhou. Pět až deset minut stačí, nemocný pak o tom uvažuje. V knize P. Jaroše, »Život podle B. Srdce Páně«, jsou velmi krásné kapitoly pro nemocné s důkladným a všestranným poučením.

Několik pravidel pro návštěvu nemocných:

1. Netrapte nemocné dlouhými návštěvami. Raději dvě kratičké než jednu delší.

2. Dělejte tvář veselou, ne vážnou a starostlivou. Přinášejme nemocným vždy trochu radosti.

3. Mluvme klidně a pomalu. Hlučného křiku a hlučného smíchu se varujte.

4. Nebojte se nemocných, ale zachovávejte rozumnou opatrnost u nemocí nakažlivých. Strach budí nedůvěru u nemocných a návštěvníka dělá přístupnějšího pro nákazu.

*) Kdyby některý zaopatřený nemocný nebyl ještě biřmován, má se na to upozornit duchovní správce farnosti, který umírajícímu (to znamená, že je již v beznadějném stavu) může udělit ještě tuto svátost, podle rozhodnutí Apoštolské Stolice z roku 1946.

5. Nesedejte u nemocných tváří v tvář, ale raději bokem, leč tak, aby nemocný vás dobře viděl a rozuměl.

7. Neberte nemocným naději na uzdravení, i když naděje není!

Péče o umírající

Každý pořádný katolík měl by přesně vědět, co se dělá, když někdo umírá. Potřebuje-li člověk kdy v životě pomoci, tak ji potřebuje v hodině smrti. Na této hodině závisí celá věčnost. Proto pomáhat umírajícím je vlastně nejdůležitějším apoštolátem a velkým skutkem milosrdenství.

Většina katolíků, i zbožných, neví, co se dělá. Je bezradná, plná strachu a utíká. Proto se mají pracovníci v charitě farní dobře poučit, aby pilně pomáhali všude, kde se dostanou k umírajícím. Kdo tomu rozumí, může mnoho duší zachrániti před věčnou záhubou. Charitky, které se věnují péči o nemocné, mají jako vrchol své činnosti považovati službu, kterou prokazují nemocnému, když odchází na věčnost.

Moderní zdravotnictví, ovládané nevěrou, v těchto chvílích opouští nemocného, nedá-li mu v »kruté humanitě« takovou injekci, která zneвозмоžní jakoukoliv duševní činnost člověka v okamžicích na výsost důležitých pro celou věčnost.

Hlavním pravidlem ve službě umírajících jest: Nebát se. Zachovat rozum a klid. Ovládat situaci a věnovat všechnu péči duši.

Rozeznáváme: umírající **zaopatřené** a **nezaopatřené**, a dále: umírající **po delší nemoci** a umírající **náhle**. Různou péči vyžaduje každá z těchto skupin.

Zaopatřený člověk potřebuje také péči, neboť čím více se blíží hodině smrti, tím se stává člověk bezmocnějším. Za vhodnou a rozumnou péči jsou umírající nesmírně vděční.

Nezaopatřený však je ve velkém nebezpečí věčně zahynout; visí takřka nad propastí pekelnou, zasluhuje proto svrchovanou péči a nutno se chápat všech prostředků, kterými by bylo lze zachrániti jeho duši.

1. Jak poznáme, že se již blíží poslední hodinka?

Známky jsou různé: Nemocný je proležen, bolesti a křeče přestávají, vědomí, které ho opouštělo, se vrací. Chce jinam a sbírá »vločky« na pokrývce.

Vlastní umírání jeví se těmito známkami: Oko hasne, potom sluch, pak teprve vědomí. Spodní čelist klesá, spánky vpadají, barva obličej

se mění do žlutomodra. Nohy a ruce chladnou. Na čele se objevuje studený pot. Dech se stane chroptivý a nepravidelný, rovněž tepna vypovídá.

2. Co máme dělat u umírajícího?

S láskou a klidem mu pomáháme a usnadňujeme mu umírání.

Hledíme taktně zamezit vzrušujícímu počínání jeho příbuzných. To umírajícího jen obtěžuje a bolí.

Nic v pokoji nešeptat. Co třeba říci, ať se řekne hlasitě, ale klidně. Šeptání umírajícího snadno rozčiluje.

Netrápíme ho ani léky ani pokrmy. To vše jest již zbytečné. Zato však záhodno zvlažovat rty čistou vodou, buď lžící nebo vlhkým hadříkem.

Slabé injekce, které neberou vědomí, ale mírní bolesti, lze připustiti, ne však takové, které umírajícího omamují a vědomí zbavují. I když duše jeho jest připravena, přece ho silnými injekcemi okrádáme o velké zásluhy, kterých právě v těchto vrcholných okamžicích svého života si může získati, když přijímá smrt a svízele s ní spojené odevzdaně z rukou Božích. Což když o duši není postaráno a umírající se probudí až na věčnosti? Takové ukrutnosti jsou bohužel v moderních nemocnicích na denním pořádku!

Místo léků a pokrmů rozžehněme svěcenou svíci a modleme se klidným hlasem.

Za velkou milost nutno považovati, může-li umírajícímu pomáhati kněz. Uděluje mu občas, aniž by bylo třeba zpovědi, svátostné rozhřešení a modlí se jménem církve liturgické modlitby za umírající, které každý kněz má ve svém breviáři. Kropí také občas umírajícího svěcenou vodou a dává mu líbat křížek odpustkový.

Než při dnešním nedostatku duchovenstva nelze toho na kněžích žádati, aby po zaopatřování pomáhali nemocnému až do skonání. Bývalo to kdysi zvykem v různých katolických krajích. Teď tato vzácná služba svěřena hodným laikům. Kéž by jen umírající měli u sebe takovou milosrdnou duši, která dovede zastoupit kněze a doprovodí umírajícího šťastně až k branám věčnosti!

Opatřte si, prosím, brožurku »Životem«, číslo 36: **Zaopatřování.** Na titulním listě nakresleno, co vše se má připravit pro zaopatřování nemocného. Napravo sklenice s čistou vodou a při ní lžíce, kdyby kněz

si ji přál k čištění prstů po sv. přijímání. Nalevo nádobka se svčenu vodou a při ní větvička, aby snadněji mohl kněz kropiti. — V sešitku není jen obřad zaopatřování latinsky a česky, avšak také překlad liturgických modliteb za umírající křestany. Pro tyto modlitby uschovávejte tuto praktickou brožurku, aby vám posloužila u lože umírajících. Laik se modlí pomalu a klidným hlasem tyto překrásné modlitby. Chvíli ustane, aby umírajícího neunavoval. V této chvíli udělá mu na čelo svčenu vodou křížek a pokropí jeho lože. Také lze mu podati křížek k uctění anebo obrázek Božského Srdce Páně anebo B. Panny Marie. Všechno se koná s velkým klidem, což umírajícímu pomáhá. Neklid, pláč, vzlykot umírajícího rozčilují. — Když znenáhla modlitby se dokončily a smrtelný zápas ještě trvá, záhodno trochu ustati, trpícího potěšiti střelnou modlitbou a zvláště s ním stručně vzbuzovati dokonalou lítost, jak bude později vyloženo. — Po nějaké přestávce opakují se některé části modliteb za umírající, anebo se přítomní modlí klidným hlasem bolestný růženec. Hlasitá modlitba, ovšem bez křiku, uklidňuje umírajícího a zasluhuje tudíž přednost před modlitbou soukromou za hrobového ticha. Umírající je si vědom přítomnosti jiných, necítí se osamocen. Po každém desátku opět přestávka a něco z toho, co bylo dříve naznačeno.

3. Co dělat, když umírající dokonal?

Dokonáním nazýváme stav, kdy zmizí vnější známky života. Člověk již nedýchá, srdce již nebije, leží před námi mrtvola. Nastala již skutečná smrt? Oddělila se již duše od těla? Podle dnešního stavu lékařské vědy lze bezpečně tvrditi, že skutečná smrt nastává o něco později, než se jeví zevnějškem. Po nemoci vysilující bude to asi teprv za půl hodiny po posledním výdechu. Při náhlých případech smrti a jinak zdravém organismu může to býti až po hodině nebo i dvou. Duše znenáhla se odděluje od těla a teprve, když se úplně oddělila, nastává skutečná smrt, konec pozemského života a duše se ocitá na věčnosti, v okamžiku je souzena a údělem jejím se stane buď věčná blaženost nebo věčné zavržení nebo přechodný stav očištný.

Proto, když umírající dokonal, pomodlíme se za něho vroucně modlitby, které jsou připojeny k liturgickým modlitbám za umírající a doporučíme duši jeho Milosrdenství Božímu. Potom teprve radno uzavřítí jeho víčka, dolní čelist, je-li skleslá, připevniti obvazem k horní čelisti a urovnati poněkud ruce a tělo celé. Další úprava mrtvoly by se měla provéstí až po prohlídce lékařské. Hlavní věc jsme vykonali: pomohli jsme duši.

Péče o umírající — nezaopatřené

To jsou lidé, kteří nejvíce potřebují apoštolské lásky a pomoci, aby se neoctli ve stavu věčného zavržení. Jak bylo již řečeno, rozeznáváme **dva druhy** takových umírajících: které stihlo náhle nějaké neštěstí a které umírají po delší nebo kratší nemoci a sv. svátosti buď odmítají anebo pro ně nejsou způsobili.

Mějme stále na mysli pravdu, že **pro každého člověka Syn Boží** prožil Svou předrahou Krev a že nám tudíž musí záležet na věčné spáse **každého umírajícího**, ať je jakéhokoliv náboženského smýšlení. Člověk nemůže spasit svou duši, odchází-li na věčnost bez posvěcující milosti Boží. Tato zásada neplatí pouze pro katolíky, nýbrž platí pro každého člověka.

1. Stane-li se někde neštěstí, je-li někdo těžce zraněn, snad i bez vědomí, nebojte se, přistupte nebo přiklekněte statečně k němu, i když nevíte, kdo to je a jakého je náboženství nebo smýšlení. Řekněte mu hlasitě do ucha tato nebo podobná slova: **Bože, já tě miluji! Že jsem zhřešil, lituji! Buď milostiv mně hříšnému!** A víte-li, že je věřícím křesťanem, přidejte: **Ježíši, milosrdenství!** Tato slova opakuje, i když snad umírající nedává známek, že by je vnímal, může všechno dobře slyšeti a chápati. Potom se za něho pomodlete a pomáhejte tělu, kdyby nebylo jiných lepších pomocníků. Přistoupit k těžce raněným a umírajícím máme právo, abychom zachránili duši. Toto právo je větší než právo záchranné stanice nebo jiných veřejných orgánů a soucitných lidí, aby se postarali o záchranu těla! **Ani sebevraha se nelekejme!** I tomu pomáhejme podobným způsobem, dostaneme-li se k němu hned anebo aspoň brzy po spáchané sebevraždě. Kdo ví, co se děje v duši, i když nejeví známky života? I když snad nešťastník výstřelem se okamžitě »usmrtil«, odpoutává se přece duše od těla znenáhla a není vyloučeno, že slova dokonalé lítosti mohou se k ní dostat a ji uchránit nešťastné věčnosti. Snad vás někdo z přítomných bude považovati za příliš horlivé, nedbejte toho a zachraňujte všemožně duši lidskou. Lidé tomu nerozumějí: my však osvětlení vírou děláme, co se dělat dá, a **neznáme v takových chvílích žádných ohledů.** Řítí-li se někdo do propasti a my jsme u toho, zachytíme nešťastníka také bezohledně a strhneme násilím zpět, abychom ho zachránili. Tak je to i s těmito umírajícími.

Snad se stane **neštěstí na dráze** a těch těžce raněných a umírajících je více a kněze není. Co dělat? Přistoupíme k těm největším ubožákům a vzbuzujeme s nimi dokonalou lítost způsobem řečeným. Na to obyčejně dnes nikdo nemyslí. Proto máme míti **vždy pohotově** tato nebo

podobná **určitá slova** a častěji si je opakovat, abychom v **každém zmatku** mohli jich hned používat. A i kdybychom při nějakém neštěstí leželi rovněž raněni mezi jinými, modlíme se je hlasitě, také pro své okolí. Tak nahrazujeme kněze, který by svátostným rozhřešením a sv. pomazáním mohl snadněji pomoci; ovšem jen pokřtěným. Pro nekřtěné nemá ani kněz v takových okolnostech jiné pomoci, než dokonalou lítost, leč by to byla nemluvnátka.

2. Daleko těžší je péče o umírající, **kteří kněze odmítají** anebo pro kněžskou pomoc **nejsou způsobilí**. K mnohým nemáme přístupu, ač víme o jejich umírání. Za ty se aspoň horlivě modlíme a obětujeme za ně Pánu Bohu na smír kříže a kajícínosti. Nevíme, zda Bůh ve svém slítování nedá duši umírajícího zvláštní osvícení a povzbuzení, že ona v posledních okamžicích vzbudí dokonalou lítost a tak se octne ve stavu posvěcující milosti. Až na věčnosti takové podivuhodné věci poznáme a budeme velebit nevyzpytatelné cesty milosti Boží. Kam se však dostaneme, tam působilíme všemožně, abychom duši získali. Především nutno za takové umírající se modlití a obětovati různá soužení na smír za jejich duši, ale také abychom sami našli pravou cestu k jejich duši. U mnohých se nám to nepodaří, u některých dosáhneme plného úspěchu, u jiných nevíme, zda jsme něco pořídili. O všechny se však staráme.

Je-li umírající katolíkem, anebo byl-li kdysi katolíkem a odmítá-li kněze, nemusí to býti známkou zatvrzelosti, ale jen strachem před smrtí a že v knězi u lože vidí takřka anděla smrti. Proto máme umírajícího šetrným, ale upřímným způsobem upozornit na **vážnost situace**, aby se o duši postaral. Někdy dokonce nutno zmíniti se otevřeně o nešťastné věčnosti, která mu hrozí a jak kněz by ho zachránil. Současně máme však poukázati na **slitování Boží**, zvláště jedná-li se o zatvrzelého hříšníka. Takovému bere ďábel v posledních chvílích života naději na odpuštění hříchů.

Není-li však již kdy na takové rozhovory a umírající nezaopatřený je skutečně v posledním tažení, nezbyvá nám, než vzbuzovati s ním dokonalou lítost, jak bylo řečeno při těžce zraněných a doporučovati jeho duši pilně Milosrdenství Božímu.

Umírajícím, kteří nejsou katolíci a **nikdy katolíky nebyli**, nevoláme zástupce jejich náboženské společnosti, leč by je pro útěchu výslovně žádali, ale vzbuzujeme s nimi dokonalou lítost a modlíme se s nimi vhodné modlitby. Věřili v Krista Pána, připojujme i povzdechy k Pánu Ježíši. Katolického kněze voláme k nim jen tehdy, když výslovně o něj žádají. Jinak je záchranou pro ně jedině **dokonalá lítost**.

Umírajícím, **kteří nejsou pokřtěni**, bylo by možno svatým křtem v posledních chvílích obyčejnou vodou uděleným poskytnouti vydatnou

pomoc. V takových chvílích směl by křtítí také laik a křest by zůstal namnoze před veřejností utajen. Toto však předpokládá, že umírající byl již dříve poučen o hlavních pravdách naší sv. víry, že si křtu opravdově přeje a že lituje svých hříchů. Tyto okolnosti budou celkem řídké, proto pro umírající nekřtěné bude pravidlem záchranou zase jen **dokonalá lítost**, kterou s nimi trpělivě a láskyplně vzbuzujeme, vynechávající povzdechy k Pánu Ježíši, když umírající nevěří v Krista Pána, jak je tomu na př. u židů. Jak dalece je tato nevěra zaviněná, nemůžeme rozhodovati. Ponecháváme to Pánu Bohu a děláme, co můžeme, abychom duši pomohli k věčné spáse.

Ale co když umírající je **atheistou** a nevěří ani v Pána Boha? V těchto chvílích končí ateismus a není-li to hříšník zatvrzelý, uznává Pána Boha a bude snad s velkou vroucností vzbuzovat dokonalou lítost nad svou zbloudilostí. To ovšem vyžaduje, aby se někdo za jeho duši modlil a obětoval.

Péče o nemocné a umírající dítky

To je dosti významná, dosud však málo povšimnutá kapitola v apoštolátě laiků. Kdybyste se tázali misionářů a sester misijních v zámoří, řekli by vám, že péčí o nemocné a umírající dítky získávají ročně mnoho duší pro nebe. U nás to bude brzy jako mezi pohany v zámoří, proto musíme této péči věnovat větší pozornost.

Dělíme nemocné děti na křtěné a nekřtěné. Nekřtěných je v Evropě a také u nás již dosti. — Potom rozeznáváme nemocné děti, které rozumu ještě nemají, od dětí, u kterých se již rozum probouzí.

Někdy bude nutno zkoumat, zda dítko nemocné dospělo již k užívání rozumu anebo ještě ne. — Také musíme rozeznávat děti nemocné, snad i těžce nemocné, u kterých však je dosud naděje na uzdravení, od dětí umírajících. To vše vzhledem k sv. svátostem.

Většinou se u dětí nemocných všechna péče věnuje tělu, o duši málokdy kdo pečuje. Řekne se, je to dítě, nemá ještě rozumu. Tak hynou i dětské duše.

Především si musíme uvědomit, že není rozdílu mezi duší dětskou a duší dospělých lidí. Pro duši dítky obětoval se Syn Boží stejně jako pro duši dospělého člověka. Je tedy stejně drahá a na spáse její musí nám stejně záležet. Proto, kde máme přístup k nemocným anebo umírajícím dětem, staráme se, aby měly posvěcující milost Boží. Také pro děti platí zásada: Ne zdraví nade všechno, ale posvěcující milost nade všechno!

1. První otázkou u každého nemocného anebo umírajícího dítěte jest, **zda je pokřtěno**. Nekřtěnému dítěti hledíme především pomoci k svatému křtu.

Dokud u nemocného dítěte je naděje na uzdravení, jest křest vyhrazen knězi a dítěto smí býti pokřtěno jen za souhlasu rodičů nebo jejich zákonitých zástupců, kteří současně se zavazují, že budou pokřtěné dítěto vychovávat po katolicku.

Když však naděje na uzdravení minula a dítěto umírá, smí je každý pokřtiti obyčejnou vodou. Namočíte kapesník do vody, vytlačíte trochu vody na hlavičku dítěte, aby řinula, a pravíte při tom: **»Já tě křtím ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.«** Záhodno se v tom trochu cvičiti na nějaké větší loutce, abyste to snadno dovedli.

Nemá-li dítěto ještě rozumu, více se nevyžaduje. Dostane ihned posvěcující milost a přijde ihned po smrti do věčné blaženosti a bude vám za tento apoštolský skutek vděčno po celou věčnost. Proto bychom si měli dítek umírajících, které nejsou dosud pokřtěny, velice všímat, je ve farnostech chovat v patrnosti a není-li vyhlídek, že by rodiče svolili ke křtu, aspoň tajně a nepozorovaně je pokřtiti. Bylo-li nutno tajně je pokřtiti, nikomu se nic nehlasí. Když však umírající dítěto bylo pokřtěno za souhlasu rodičů, musí se hlásiti duchovní správě, neboť třeba je zapisati do seznamu pokřtěných a pochovati jako dítěto křesťanské.

Snad nevíte, zda dítěto umírající je pokřtěno a máte vážné pochybnosti, neboť rodina žije bez Boha. Anebo vážně pochybujete, zda dítěto umírající je platně pokřtěno, poněvadž bylo pokřtěno v nějaké náboženské společnosti, kde na křest mnoho nedají a obřady libovolně mění. Tu možno křtiti podmíněčně: **»Nejsi-li pokřtěno, já tě křtím ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.«**

Probouzí-li se u dítěte umírajícího rozum, anebo dospělo-li již k užívání rozumu, musí dítěto se křtem souhlasit, aby byl platný. Jak získáme jeho souhlas? Snadněji, než si to představujete. Předpokládáme ovšem, že nám dítěto důvěřuje, což snadno dosáhne, kdo dítěto ošetřuje nebo mu při návštěvách maličností nějakou radost působí. Mluvíme takto: **»Františku, poslyš! Hodné děti se dostanou do nebe k Pánu Bohu. Tam je velice krásně a tam jsou děti velice šťastné. Nechtěl bys také do nebe?«** Hned vám dítěto přisvědčí. **»Ale napřed se musíš státi dítětem Božím, abys mohl do nebe. A to ti musíme hlavičku obmýt vodou a zasvětit tě Pánu Bohu. Chceš?«** I k tomu nám dítěto snadno přisvědčí. Pak můžeme křtiti.

Než, snad dítěto nepřisvědčí a tomu ani nerozumí, co potom? Potom víme, že ještě rozumu nemá a klidně pokřtíme bez souhlasu.

Anebo by rozumělo, ale je v horečce a nechápe naši řeč anebo odpovídá blouznivě. — Křtíme také bez souhlasu.

Anebo je již v posledním tažení a právě »vydechlo dušičku.« I tu bychom měli ještě křtiti, když je k tomu vhodná příležitost, a sice pod mínečně: **»Žiješ-li ještě, já tě křtím ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.«**

Tolik o dítkách nekřtěných. Toto by byl tklivý apoštolát především služebných dívek v rodinách nevěřících, avšak i oněch farních pomocnic, které chodí po farnosti a pečují o nemocné bez rozdílu náboženského anebo politického smýšlení. Ty mohou často míti příležitost k tomuto krásnému apoštolátu. Proto si mají osvojit zručnost v udělování tajného křtu, kde nelze získat souhlasu rodičů.

2. Děti křtěné, které ještě rozumu nemají, **ponecháme péči svatých andělů.** Máme sice v rituálu římském krásné liturgické žehnání nemocných dítek, ale za dnešního nedostatku kněží bude těžko žádat, aby duchovní správce navštěvoval i nemocné děti, které ho nutně nepotřebují, když ani nestačí na dospělé, kteří by ho vskutku potřebovali.

3. Děti křtěné, u kterých se rozum probouzí, jsou schopny hřešiti, i když snad ještě do školy nechodí. A u dětí se již všelicos může státi, proti mravnosti, zvláště v dnešní době tak pokleslé! Co všechno děti teď nevidí a neslyší! Onemocní-li vážně takové dítě, mělo by dostat sv. svátosti, aby snad neodešlo na věčnost s různými hříchy. Ale co dělat, když ještě do školy nechodí nebo teprve začalo chodit a o svatých svátostech ještě nic neví?

Tak je k sv. svátostem **připravíme.** Netřeba, aby vědělo, co je v katechismu. Stačí, že v něm vzbudíme **touhu po svátosti,** že souhlasí, aby svátost dostalo. A to je práce dosti snadná pro toho, kdo s dítkami umí zacházet a si získat jejich důvěru. U těžce nemocných dítek jedná se především o sv. zpověď a sv. přijímání. Potom také o sv. pomazání.

Jak je připravíme k sv. zpovědi? Mluvíme s dítětem takto nebo podobně: **»Mařenko, dej pozor! Kdo dělá něco zlého, kdo hřeší, toho Pán Bůh potrestá. Ale Pán Bůh odpouští, když se přiznáme velebnému pánovi. Udělalas také něco zlého? A nechtěla by ses také přiznat velebnému pánovi? On ti to odpustí a Pán Bůh také.«**

Pak s dítětem trochu zpytujeme svědomí a modlíme se s ním k Pánu Bohu za odpuštění. Když dítě nic neví, co by zlého učinilo, anebo to ani nechápe, co mu bylo řečeno, tak je netrápíme žádnou zpovědí. Může však dostat sv. přijímání a také sv. pomazání, když se rozum u něho již probouzí.

Jak dostaneme pochopení pro sv. přijímání? Vykládáme: **»Pravda, Toníčku, tys byl již někdy v kostele. A velebný pán tam u oltáře ukazo-**

val a pozdvihoval cosi bílého a hoši při tom zvonili Co je to? A viděls také, jak lidé přiklekali a dostávali do úst od velebného pána takové malé, bílé chlebičky. Co to bylo? To byl Ježíšek, který má rád hodné děti. Nechtěl bys také toho Ježíška? Velebný pán by ti ho z kostela rád donesl. Nechceš?»

Tak a podobně se hovoří a nemocné dítě začne toužit po sv. přijímání a když mu je dáme, získá rozmnožení posvěcující milosti značnou měrou a kdyby umřelo, má o značný stupeň blaženosti věčné více. Věřu záhodno nemocným dětem toto zprostředkovati! Zdravé děti čekají až do 7. roku se sv. přijímáním. Nemocným dětem smíme k této milosti pomoci dříve. A leckteré dítě nás pochopí.

Ještě sv. pomazání pro děti těžce nemocné, abychom jim nemoc posvětili a se opět uzdravily. Tak asi to dítě vyložíme: »Aničko, víš, my máme takový svatý olej a když je někdo nemocen jako ty, tak ho velebný pán pomáže svatým olejem a Pán Bůh mu odpustí hříchy a dá milosti. A může se také uzdravit. Na to je ten olej. A kdyby přece umřel, přijde snadněji do nebe. Nechtěla bys také dostat tohoto svatého oleje, aby ses uzdravila? Velebný pán by ho přinesl.«

Dítě, které již trochu něco chápe, řekne rádo »ano« a začne toužit po sv. pomazání, kdežto dospělí, plni předsudků, se před ním bojí a se ho vzdalují.*)

Pro sv. zpověď snad mnohé nemocné dítě nebude míti již pochopení a potřebného rozumu. Tím lépe! Pro sv. přijímání a sv. pomazání můžeme však získati dosti snadno nemocné děti, i 4 až 5leté, a tak posvětit jejich dušičky a připravit jim větší slávu v nebesích, kdyby si je Pán Bůh k sobě vzal. Není vyloučeno, že touto péčí zprostíme i leckteré dítě těžkého hříchu, do kterého je snad uvrhl svůdce nebo špatné okolí. Největší pozornost však zasluhují děti nekřtěné.

Péče o katolický tisk ve farnosti

Velké chyby se dopouštíme, že stále ještě podceňujeme význam tisku a že se proto jen liknavě staráme o šíření katolických novin. Docela jinak je to u holandských katolíků. Těch je jen třetina ve státě a kato-

*) Podobně by se mohlo těžce nemocnému dítěti mluvit o sv. biřmování: »Máme ještě jiný olej a tím když ti velebný pán udělá křížek na čelo, bude tvoje dušička před Pánem Bohem mnohem krásnější Nechtěla bys?« — Když dítě souhlasí, smí mu duchovní správce, až by **umíralo** (ne dříve!) uděliti sv. biřmování. Za to mu to dítě bude vděčno po celou věčnost.

lických novin měli před poslední válkou asi třicet, mezi nimi »Maasbo-
de« v Rotterdamu, největší a nejdůkladnější holandské noviny, které čtou
i nekatolíci. Z toho vidíme, jak jsme pozadu.

Jak zcela jinak jednají nepřátelé církve pod vlivem d'áblovým! Při-
nášejí pro tisk velké finanční oběti, mají redakce vzorně vybavené a s
úžasnou houževnatostí šíří všude svoje noviny. My ve většině států pře-
ce za nimi pokulháváme. Co se týká národa českého, lze říci, že sotva
pětina celého národa odebírá a čte katolický tisk, a že aspoň čtyři pětiny
národa dostávají denně zcela nesprávnou orientaci a informaci z neka-
tolického tisku, ačkoli velká většina těchto čtenářů jsou katolíci, kterým
by svědomí mělo zapovídati odebíratí a pravidelně čísti nekatolické no-
viny. Velká většina katolíků nemá tedy u nás katolického vědomí, ani
probuzeného svědomí, jinak by nemohla tak jednati. Proto by také tato
většina českých katolíků klidně zaprodala svou víru a sotva by hnula
prstem na její obranu. To vše souvisí s chabou a liknavou péčí katolíků
o rozmach katolického tisku.

Starší katolíci, kteří vzdor četbě nekatolických novin se hlásí dosud
k církvi, zůstanou katolíky i nadále, i když toho křesťanství v sobě mno-
ho nemají, avšak mladá generace četbou nekatolického tisku odvrací se
od církve a propadává náboženské lhostejnosti a i plné nevěře.

Necháme vše tak? — Nikoliv. Musíme se všude chopiti **soustavné
péče o katolický tisk** v jednotlivých farnostech pro záchranu nesmrtel-
ných duší. Ne pustou agitaci, ale promyšlenou soustavnou práci.

1. Především nutno **zjistiti v každé farnosti skutečný stav**. Které
rodiny a osoby odebírají a čtou noviny katolické, které zase čtou novi-
ny nekatolické. Ke správné výchově katolíků patří, že dovedou rozpo-
znávati noviny katolické od jiných, aspoň ty, které ve farnosti se ode-
bírají.

Chceme-li si utvořit správný obraz té které farnosti, stačí že víme,
kolik se tam odebírá novin katolických a kolik nekatolických. Z toho již
poznáváme smýšlení celé farnosti. Tak mocný je vliv novin v dnešní
společnosti!

Kde se již pracuje s farní kartotékou, tam záleží mnoho na záznamu
v rodinném lístku, jaké noviny se odebírají v té které rodině. Podle toho
již poznáváme, jakého je celkem smýšlení, i když jsme s ní ještě nepřišli
do styku.

2. Dalším úkolem je **drobná práce v jednotlivých rodinách**, které se
hlásí ke katolické církvi, ale odebírají nekatolický tisk. Máme je hledět
získat pro tisk katolický. Tu se však staví v cestu naší práci velká pře-
kážka. Naše české katolické noviny jsou vesměs politické, a sice orgány
lidové strany. Žádáme-li na farnících, aby je odebírali místo dosavad-

ních nekatolických, žádáme současně, aby přijali také jinou politickou orientaci. Zde narazíme u většiny katolíků na tuhý odpor. Katolické noviny by snad přijali, ale noviny lidové strany rozhodně odmítnou. Náš lid je bohužel **přepolitisován**. A to má neblahé následky pro duchovní správu. Proto bylo již voláno po **velkém nepolitickém listě**, který by redakční vyspělostí získával rychle nejnovější zprávy, po kterých lidé vlastně touží, podával také církevní a náboženské zprávy, které tisk nekatolický soustavně umlčuje, a při tom referoval pouze přehledně, co v politickém životě se přihodilo, aniž by se stavěl na stanovisko té které politické strany. Takový velký deník mají Francouzi, rovněž Italové. Apoštolská Stolica velmi vítá tyto snahy k výchově katolíků v jednotlivých státech. Jsou ovšem mnozí protivníci, zvláště politikové, kteří tuto snahu považují za neproveditelnou, aspoň u nás. Co máme tedy dělati? Mají duše hynout dále?

3. Mezi rodinami, které odebírají nekatolický tisk, budou lidé, kteří do kostela chodí i sv. svátosti přijímají a se politikou nezabývají. Že čtou nekatolické noviny je pouze známkou nevědomosti. Takovým lze **laskavě vysvětliti**, že noviny, které odebírají, nejsou pro katolíky, že jsou pro ně škodlivé, že nám svědomí zapovídá je bez důležitých příčin odebírat i čísti. Podaří-li se takovou rodinu získat pro katolický tisk, byl vykonán velký skutek. Rodiny s katolickým tiskem jsou takřka bašty katolické církve ve farnosti. Čím více bude takových rodin, tím pevnější jsou posice, a bude-li jich většina, začnou již tvořit veřejné mínění k dobru celé farnosti. Touto cestou však mnoho rodin přece nezískáme. Většina bude zaujata proti politice lidové strany a odmítne katolické noviny jako lidový tisk.

4. Ponecháme tedy většinu rodin, které kupují a čtou onen zhoubný tisk, další zkáze? — Nikoliv. Máme své **náboženské týdeníky**, které se utěšeně šíří a jsou tak redigovány, že se hodí pro ono množství českých katolíků, kteří z politických důvodů odmítají naše katolické noviny, jako orgány lidové strany. **Rozšiřujme tedy soustavně tyto náboženské týdeníky**, aby vnikly do všech rodin ve farnosti, ale hlavně do těch, v nichž panuje dosud nekatolický tisk a které do kostela nechodí, nebo jen zřídka. V těch rodinách mají tyto náboženské týdeníky důležité poslání.

5. Nestačí tedy prodávati tento náboženský týdenní tisk u vchodů kostelů. Tak jej koupí jen lidé, kteří do kostela chodí. Pro ty je také užitečný. Ale zcela nutný je pro katolíky, kteří do kostela nechodí, aby dostali trochu katolického vědomí a zase se vrátili k praktickému křesťanství. Bylo by snad záhodno **soustavnou propagaci** některého z těchto týdeníků svěřiti farním horlitelům. Takový týdeník náboženský mohl by se státi takřka farním věstníkem, aspoň pro ty katolické rodiny, které

do kostela nechodí. Do něho by vkládala duchovní správa občas různá sdělení a jiné vhodné náboženské letáčky. Dar duchovního správce oněm farníkům, zprostředkovaný farním horlitem.

6. Kde instituce farních horlitelů není dosud zavedena, mohlo by několik obětavých pracovníků se nabídnout duchovní správě k propagaci takového náboženského týdeníku ve farnosti. Kolik se přihlásí k tomuto důležitému úkolu, na tolik částí se rozdělí farnost. Každému z těch pracovníků se přidělí určitá část domů, ve které hledí zjistit katolické rodiny a jejich tiskové poměry a zda do kostela chodí. Podle toho poznání pak hledí katolíkům, kteří odebírají nekatolické noviny a nechodí pravidelně do kostela, nabídnout onen náboženský týdeník a dodávat jim další čísla, dokud sami si je nebudou obstarávat v kostele.

7. Nutno obezřetně postupovati, abychom neporušili zákonitých **předpisů o kolportáži**. Každému je dovoleno získati si v administraci týdeníku ukázková čísla v libovolném počtu a je zdarma rozdávat osobám, které chceme pro něj získati. Předplatí-li si u nás někdo tento list, smíme jej pro něho objednat na svou adresu a jemu jej dodávati. Abychom však směli roznášet po rodinách jednotlivá čísla a je prodávat, potřebovali bychom výslovné licence, kterou ochotně obstará na požádání administrace toho týdeníku. Nejvíce se doporučuje, abychom získali rodiny k předplacení na celý rok a my pak jim týdně čísla dodáváme a tak s nimi jménem duchovní správy navazujeme pastorační styky.

Farní knihovna

Také jedno významné odvětví apoštolátu laiků v rámci farní duchovní správy. **Jak má míti podle státních předpisů každá obec svou knihovnu, tak by měla míti svou knihovnu také každá farnost.** Řeknete snad: Nač rozmnožovat knihovny? Má-li obec svou, hledme, aby v ní byly dobré knihy a nepotřebujeme zakládat a vésti knihoven farních. — Odpovídám: Obecní knihovny mají v rukou většinou nepřátelé církve a snaží se také touto cestou uplatňovat své zhoubné zásady a šířiti falešnou osvětu. Nemáme zajisté těmto nepřátelům ponechat volnou ruku v obecních knihovnách a máme se snažiti podle možnosti uplatnit v nich také svůj vliv, vždyť se tyto knihovny pořizují a doplňují také z peněz katolických občanů; nepodaří se nám však, abychom z obecních knihoven vytvořili knihovny, které **plně** vyhovují požadavkům katolických občanů. Jsme tedy nuceni při náležité péči o knihovny obecní budovat a vésti vzorné knihovny farní. Těmito pak blahodárně působíme v každé farnosti.

Za dnešních neutěšených poměrů je vybraná knihovna katolická velmi důležitým apoštolátem. Lidé nemají prostředků, aby si kupovali mnoho knih a přece rádi čtou. Není-li katolických půjčoven knih, používají nekatolických a škodí si na duši. Kolik nedůvěry k církvi způsobily již různé tak zvané historické povídky z doby husitské nebo pobělohorské? Kolik hříšné smyslnosti rozvířily různé zamilované romány? Kdybychom čtenářům poskytli ušlechtilější četbu, povznesli a obohatili bychom jejich duše, tak se kazí a hynou. Jak ve své krátkozrakosti podceňujeme denní tisk, stejně přehlízíme význam vybraných a pečlivě vedených knihoven.

Byl by to krásný apoštolát pro naše obětavé pracovníky, zvl. učitelky, kdyby převzali **péči o budování a vedení farní knihovny**. Na první pohled se to zdá dosti snadné, ve skutečnosti však vyžaduje dobrá knihovna mnoho práce a trpělivosti.

Mnohé Třetí řady nebo Mariánské družiny mají dosti krásné knihovny a knihy v nich stojí mnohdy netknuté; nemohly by dáti svou knihovnu farnosti k dispozici a tak vytvořiti dobrý základ pro farní knihovnu? Snad by příkladu jejího následovaly i katolické spolky, které rovněž mají knihovny, a farní knihovna by rychleji rostla. Také jednotliví věřící by mohli všelicos věnovati, ač není radno okrádat rodiny o dobré knihy a méně dobré se nehodí pro vybranou knihovnu farní. Lépe posloužíme farní knihovně, když sami přispějeme na ni peněžními dary a také jiné k tomu získáme. Vzorné katolické knihy však ať zůstanou v rodinách, aby mládež i dospělí, když dostanou touhu po čtení, měli hned po ruce knihy vesměs dobré. **Farní knihovna má jen doplňovat a nahrazovat knihovničky rodinné, nemá je nikterak rušit!** Podle vybrané farní knihovny mají se dokonce zřizovat rodinné knihovny. Zvláště ušlechtilé knihy, které jste si přečetli z farní knihovny, zakoupíte i pro knihovnu rodinnou, aby vás a vaše potomky trvale oblažovala nebo zušlechtovala. Vypůjčená kniha musí se po přečtení brzy vrátit.

Práce s farní knihovnou jest rozmanitá a může se uplatnit celá řada pracovníků, aspoň v začátcích. **Jen přesné a svědomité pracovníky lze potřebovati.** Povrchní lidé způsobí v knihovnách nepořádek. Nestací však ani svědomitost. Je žádoucí, aby vedoucí síly ve farních knihovnách prodělaly jakýsi **odborný kurs** a opět by to sloužilo Třetím řádům nebo Mariánským družinám velmi ke cti, kdyby daly podnět k takovému kursu jak v Čechách, tak na Moravě. Knihovnictví je v dnešní době velmi vyvinuté a jsou různé soustavy, jak knihovny se pořádají a vedou. Nutno vybrati pravou soustavu pro knihovny farní a přihlížeti k potřebám dnešních čtenářů. Současně musí vedoucí síla v knihovně umět **rozeznávat cenné knihy od literárního braku** a míti spolehlivé seznamy

knih, ze kterých by se knihovna doplňovala, aby zůstala stále vybranou. Spolehlivé seznamy knih musí sestavovati **velmi svědomitá a soudná instituce**, která v Katolické akci bdí nad farními knihovnami, aby se do nich nevloudily podezřelé knihy. Není ani všechno spolehlivé a cenné, co vychází u katolických nakladatelů a naopak, někdy lze dostat velmi ušlechtilé spisy i u nakladatelů, kteří vydali věci závadné. Dobrý začátek učinilo nakladatelství Exercičního domu ve Frýdku měsíční publikací »O knihách«.

Přesné a praktické katalogisování knih vyžaduje zvláště na počátku mnoho práce. Duplikáty se nabízejí výměnou jiným farním knihovnám, což je rovněž spojeno se značnou námahou. Půjčování knih v určitých hodinách znamená pravidelnou službu a žádá celou řadu trpělivých úkonů z lásky k duším, které touží po četbě a kterým chceme poskytnouti jen to nejlepší.

Farní knihovna nemá pouze půjčovat knihy, nýbrž občas také pořádat **přednášku o cenných knihách**, které má a které ke čtení zvláště doporučuje. Tak se farníci znenáhla získají pro četbu vzdělávací a neomezí se na pouhou četbu zábavnou. I zde bylo by vděčné pole činnosti pro vzdělané farníky.

V prosinci by mohla farní knihovna pořádat **výstavku vybraných knih**, které lze doporučit jako vánoční dárky. Při každé se udá cena a pro koho by se kniha hodila. Touto snahou lze rovněž šířit ušlechtilou četbu a znesnadnit přístup nevhodných knih do katolických rodin.

Kolik apoštolské práce čeká tedy horlivé duše ve farních knihovnách!

Katolická kolportáž

Po venkově i po domech ve městech chodí pilně rozmanití sektáři a nabízejí lidem knihy, brožury a různé traktáty náboženského obsahu. Lidé nezkušení, vidouce zbožné nápisy, je kupují a později teprve, lépe poučení, poznají, že jsou to spisy bludné. Takto vylákají různé sekty na katolickém lidu spoustu peněz a roznesou na sta církevně zakázaných spisů po naší vlasti, mezi nimi i množství neověřených překladů bible. My katolíci tomu nečinně přihlížeme. Nanejvýš si trochu postesknem nebo se rozhorlíme nad drzostí sektářskou.

Neměli bychom je v dobrém smyslu napodobiti? Neměli bychom této škodlivé činnosti čeliti? V každé farnosti, hlavně tam, kde není knihkupec, měl by býti čilý a svědomitý katolík, kterému by svěřila duchovní správa kolportáži spolehlivých náboženských spisů. Takový kolpor-

tér je důležitým pomocníkem duchovní správy. Nesměl by ovšem býti agentem různých nakladatelů, nýbrž by měl jen takové spisy na skladě, které mu určí duchovní správce. **Kolportáží má ve farnosti šířit jen to nejlepší.** Především by měl pečovat, aby Písmo svaté vniklo do našich rodin, hlavně aby se evangelia ve správném a církevně schváleném překladě všude rozšířila. Potom by se staral o rozprodej cenných knih a spisů z našich katolických nakladatelství. Aby nepřišel do rozporů s různými státními předpisy, měl by se také pro farní kolportéry uspořádat **odborný kurs**, na kterém by se seznámili nejen s těmi předpisy, nýbrž i s vhodnou literaturou pro farní kolportáž a jinými náboženskými vědomostmi, aby při kolportáži mohli lidem správně odpovědět na různé otázky a námitky. Jen tak mohou úspěšně čeliti kolportáži bludařské.

Tak vychovanému farnímu kolportérovi by se snad mohli svěřiti také **lišty brožurové** v kostele, farní kanceláři a v místnostech katolických spolků. Jsou výtečnou propagací dobrého tisku a zasluhují naši plnou pozornost. Jen pečlivý a zkušený správce dovede dobrodiní listů uplatniti. I to by se na onom kursu kolportérském projednávalo.

Katecheti laikové

Jsou dvojího druhu: **Po domech a ve školách.** Uvádím úmyslně na prvním místě katechesi po domech, čili soukromou, a teprve na druhém místě katechesi ve školách. Dnes se obyčejně myslí na katechesi ve školách. Ta snad nebude trvalá, ač sotva lze si představití dohlednou dobu, kdy by byl takový nadbytek duchovenstva, že při všeliké té práci a péči, kterou vyžaduje **dnešní** duchovní správa, má-li opravdu býti na výši svého poslání, mohlo by duchovenstvo také **plně** zastati rovněž vyspělou náboženskou výchovu a výuku dítek na všech školách. Katechese po domech bude však stálejší institucí, neboť té se duchovenstvo rozhodně věnovati nemůže.

1. Horliví členové Třetích řádů a Mariánských družin by měli v hojném počtu pilně studovati katechismus s dobrým výkladem*) a pak se snad i podrobiti zkoušce, která, nejedná-li se o vyučování na školách, nemusí býti právě před biskupskou komisí, nýbrž by asi stačila zkouška u některého duchovního správce nebo zkušeného katechety. Žádoucí by bylo vysvědčení. Snad upraví církevní úřady i tuto otázku. Takovou

*) Podlaha, Výklad katechismu, Praha, Dědictví svatojanské, rozebrán. — Urban, Učení víry pro vstup dospělých do církve Kristovy, Praha, Rupp, 90 Kčs.

zkouškou by se stali laikové způsobilí, aby duchovní správa jim mohla svěřiti soukromou katechisaci ve farnostech po domech. Bylo by to zvláště důležité ve městech a krajích, kde mnoho lidí opustilo katolickou církev a kde mnoho dítek nechodí do náboženství pro lhostejnost rodičů a neblahou agitaci učitelů. Zvláště nutno apelovati na naše **vzdělané katolíky**, kterým by taková příprava a zkouška nedala příliš mnoho práce a kteří by mohli pomáhati právě inteligentním kruhům, když chtějí se vrátiti do lůna církve. Katolické učitelky ve výslužbě mohly by často tuto funkci s velkým prospěchem zastávati. Snad jsou tyto myšlenky u nás nezvyklé, ne však v cizině. Instituce náboženského vyučování po domech a v rodinách je v Holandsku již ustálena a tvoří důležitou součástku soustavné duchovní správy ve městech a nábožensky smíšených krajích.

Jak v mnohých jiných věcech, vracíme se i v soustavném vyučování náboženství k praxi prvotní církve. Kdo chce býti přijat do církve, ať ji dříve opustil anebo vůbec nebyl katolíkem, ba ani pokřtěn nebyl, musí napřed prodělati **katechumenát**, to znamená, že musí řádně poznati a si osvojiti katolickou nauku. Není-li kdo důkladně poučen o katolickém náboženství před přijetím do církve, sotva si to později osvojí a takový narychlo přijatý člověk často nevytrvá. U nás je bohužel též mnoho školních dítek, které již nechodí do náboženství, a proto vyrostou bez jakékoli náboženské výchovy. Když takové dítky chtějí opět choditi do náboženství anebo přistupovati k sv. svátostem, musí rovněž někdo s nimi probírat zameškanou nauku, jinak nemají pořádného základu pro křesťanský život a propadnou snadno zase náboženské lhostejnosti. Při uzavírání církevního sňatku, chce nekatolická strana přestoupit na katolickou víru. Má-li z takového sňatku býti skutečný zisk pro katolickou církev, nesmí se přestup prováděti překotně, ale musí předcházet náležitá katechisace. Čím důkladnější, tím větší naděje, že z toho sňatku povstane pravá katolická rodina.

Často se tedy za dnešních poměrů naskytne potřeba někoho soukromě vyučovati v náboženství. Na to duchovenstvo nestačí při své dnešní všestranné činnosti. Musí tedy způsobilí laikové převzít tento důležitý úkol. Ve farnostech, kde takové případy se častěji naskytují, má míti duchovní správce v evidenci několik katechetů a katechetek pro soukromé vyučování a buď sám přiděliti těmto pomocníkům přihlášené katechumeny, anebo tyto odkázati na určité katechety. U chudých katechumenů to bude zdarma a ti se mohou přiděliti katechetům nebo katechetkám, kteří na remunerace nejsou odkázáni. Zámožnější katechumeni ať se svými katechety si dojednájí určitý poplatek, jak se to dělá při hodinách jazykových nebo hudebních, anebo duchovní správa sama.

stanoví určité taxy. Samozřejmě, že katechumenům dospělým pohlaví mužského budou určeni katecheti, a katechumenům ženského pohlaví katechetky. Dítky obojího pohlaví mohou býti svěřeny katechetkám, kterých obyčejně bude více k dispozici než katechetů. Katechumenům s velkou vzdělaností může býti určen pouze podobně vzdělaný katecheta a není-li ho, nezbyvá, než aby kněz sám převzal vyučování, které si může u takových inteligentů usnadnit, že je částečně odkáže na vhodnou literaturu.

Dnešní těžká krise lidské společnosti otevře zajisté mnohým bloudícím duším oči a lze se nadíti, že vážní lidé z tábora nevěřících a jinověrců budou hledat cestu k pořádnému životu v katolické církvi. To bude vyžadovati instituci laických katechetů a katechetek po domech. Počítejme s touto potřebou a budme připraveni.

2. **Laická katechese ve školách** uplatnila se u nás pro nedostatek duchovenstva ve všech diecésích a i vzhledem k poměrně krátké přípravě těchto katechetů, kteří namnoze neměli ani středoškolského vzdělání, může se přece vykáhati výsledky dobrými. Když se všichni laici neosvědčili, lze podotknouti, že se také neosvědčili všichni kněží, kteří zastávali úřad katechetský. V cizině se věnuje výchově laických katechetů péče mnohem větší. Žádá se středoškolského vzdělání a kursy se konají po dvě léta v hodinách večerních na theologických fakultách. To se zavádí konečně i u nás a umožní inteligenci během dne zaměstnané připraviti se pro laickou katechesi. Snad se ještě dožijeme, že budou vážní katoličtí inteligenti vedle svého hlavního povolání, které je živí, vypomáhat při vyučování náboženství v některé třídě aby umožnili duchovenstvu věnovati se jiné činnosti. Uznáváme sice plně, že katechetský úřad ve škole je práce velmi důležitá a eminentně kněžská, avšak za dnešních poměrů vyčerpává síly velké části našeho duchovenstva tou měrou, že kněz nemůže vyhověti jiným aspoň stejně důležitým úkolům, které laikům svěřiti nelze. Je to hlavně zpovědnice, soustavná pastorece nemocných a soustavná výchova mužů a žen, jinochů a dívek ve farních organizacích.

V blízké budoucnosti budou snad pro horlivé mladé katolíky zvláštní vyhlídky, jak by se mohli trvale uplatnit v duchovní správě. Každý duchovní správce potřebuje **kostelníka a varhaníka**. Obyčejně se tyto dvě funkce považují za vedlejší zaměstnání. Velmi by se však prospělo duchovní správě, kdyby varhaník a kostelník, aspoň ve farnostech větších, byli úplně ve službách duchovní správy a měli takové postavení, že by bylo slušně postaráno o jejich časné zaopatření i s rodinou. Varhaník by byl současně katechetou ve škole i po domech, cvičil by akademie a divadla v katolických spolcích a pomáhal by vůbec knězi ve spolkové

činnosti. Kostelník by hlavně pomáhal ve farní kanceláři, vedl seznam duší a při tom také ještě byl katechetou, pokud kancelář to připustí. Jak krásné postavení by to bylo pro horlivého muže a co dobrého by mohl vykonati pro rozkvět náboženského života ve farnosti!

Péče o mládež ve farnosti

Mládež ve farnosti, pokud nepodléhá výlučně mateřské péči, dělíme na tři skupiny:

1. Probuzené děti 4—5leté, schopné pro mateřskou školku.
2. Školní mládež.
3. Dorost, který školu dokončil.

O každé skupině zvláště pojednáme. Dlužno však předeslati tuto poznámku:

Veškerá mládež zasluhuje dnes naši **mimořádnou pozornost a mimořádnou péči**. Proč? Jaká mládež, taková budoucnost té které farnosti. Dnešní mládež je velmi ohrožena poněvadž vyrůstá za náboženského a mravního rozvratu lidské společnosti a poněvadž kdekdo hledí ji získat pro své myšlenkové směry. Duchovní správa nese tíživou odpovědnost za mládež ve farnosti; je povinna starati se o věčnou spásu všech svých farníků, ale zvláště — vzhledem k hrozivým poměrům — mládeže. Každý také chápe, že nestačí jediný kněz pro tuto tak důležitou péči. Je nutná vydatná součinnost laiků, a sice tak vydatná, jako při péči o chudé a nemocné.

I v této péči a součinnosti mají se uplatniti Třetí řády a Mariánské družiny, chápou-li své poslání v dnešní době.

Práce u těch maličkých

V každé farnosti by měly býti zbožné dívky, které absolvovaly s dobrým prospěchem kurs pěstounek a mohou se věnovati péči o děti v mateřské školce nebo dětském útulku. Péče o probuzené děti, než začnou choditi do školy, je velmi důležitá pro další život, poněvadž **duše dětská je právě v této době velmi vjímatelná a co pojala, to zanechává trvalé stopy**. To platí zvláště o náboženství. Mnohé matky nejsou si ani vědomy důležitosti tohoto období, nevěnují dítěti náležitou pozornost, nechají je plahočit a těší se již na okamžik, až je budou posílat do školy, aby měly doma trochu pokoje. Škola má podle názorů takových nepro-

zíravých matek vykonat všechno, škola má i dítě nábožensky vychovávat. Proto se dnes tak málo dětí v prvních třídách dovede modlit anebo aspoň dělat kříž. Zvláště děti matek nábožensky chladných a matek, které chodí do práce, jsou v postavení velmi nepříznivém.

Proto může školka, ve které panuje dobrá kázeň a náboženský duch, vykonati velký apoštolát. Ponecháme-li školky nábožensky lhostejným nebo přímo nepřátelským kruhům, jaké nenahraditelné škody mohou z toho povstati v dětských duších, tak přístupným vlivu náboženskému právě v této době! Je to tedy **apoštolát velmi důležitý**, věnovati se maličkým ve školkách, ačkoli jsou **jen náhradou** za výchovu rodinnou a matka, která se dítěti může věnovati, lépe činí, když si je sama doma vychovává. Více o tom všem poskytnou odborné kursy.

Kde nelze pro nepřízeň okolností zříditi skutečnou školku, tam možno aspoň v **dětském útulku** věnovati se dětem chudých matek, které jsou nuceny vyhledávati práci a svěřovati své děti cizí péči, anebo nemravné ulici, která je záhy zkaží. Kolik zla lze takto odvrátit a kolik dobrého vstípati do dušičky dětské! V takovém útulku se to pak dělá podobně jako školce, aspoň pokud jsou děti vyspělejší. Je-li nutno se starati o drobotinu věku útlejšího, musí se práce poněkud dělit.

Doporučujeme vřele horlivým dívkám, aby se pilně zúčastňovaly **kursů pro výchovu pěstounek**, anebo aspoň **navštěvovaly mateřské školky a dětské útulky, vedené v katolickém duchu** a tam se učily jednat s malými dětmi. A kdekoliv se pak dostanou k dětem, ať v rodinách nebo v sousedství, mají hledět blahodárně působit na dětskou duši, pokud poměry dovolí.

I dívka, která **slouží v rodině**, kde jsou malé děti, nebo které se přímo svěří **opatrování dětí**, může moudrým náboženským vlivem vykonati mnoho dobrého a nahraditi dokonce matku, která pro náboženskou výchovu svých dětí nemá dosti porozumění. Jak dnes panuje v rodinách strach a útěk před dětmi, tak i mnohé dívky, nakažené duchem času, vyhýbají se rodinám, kde jsou malé děti. Takovým tedy rodinám k jiným nesnázím ještě tato se druží, že těžko dostanou služebnou dívku, anebo že u nich služebná dívka dlouho nevydrží a často se mění. **Chloubou služebných dívek terciářek anebo sodálek by mělo býti, že v apoštolské horlivosti přímo vyhledávají službu v rodinách, kde jsou malé děti, aby mohly na ně blahodárně působit a usnadňovat statečným matkám velké oběti, které za dnešních poměrů na sebe berou s výchovou dětí.**

Školka a dětský útulek potřebují **vhodné, zdravé místnosti a v létě i hřiště**. Tento požadavek působí v některých farnostech nemalé obtíže a že nejsme dosti přesvědčeni o nutnosti a významu výchovy dítěte v tom-

o věku a o nepostradatelnosti náboženského vlivu, kapitulujeme před těmito překážkami, nestane se nic a ponecháváme toto pole nepřítelům útržky. Všichni horliví a prozíraví katolíci mají spojenými silami pomáhat, aby takové překážky záhy byly překonány. Nesmíme se lekati obětí, terých vyžaduje záchrana a výchova dětských duší. Pamatujme na slova božského Spasitele: »Amen pravím vám, kdo přijme jedno takové achole ve jménu mém, mne přijímá.« (Mat. 18, 5.)

Naříkáme na dnešní zkázu mládeže. Ale, zda pak se opravdově snažíme, aby byla od útlého mládí dobře vychovávána? Nejsou snad nepřátelé církve v tom ohledu čilejší, houževnatější a prozíravější? Pro emocionálně a tělesně zmrzačené děti budujeme ústavy, ale aby děti duševně nezakrněly a nezahynuly, na to prostředků nemáme! Jak jsme povrchní a nedůslední! Není péče o duši důležitější nad všelikou péči o tělo? A není lépe předcházet nákazám, než nakažené duše léčit? — Mějme tedy velké porozumění a velkou obětavost pro výchovu mládeže již od prvních počátků a nesvěřujme ji nikomu, kdo pro náboženství smyslu nemá.

Péče o školní mládež

Školní mládež bychom mohli ponechat školní a rodinné výchově, kdybychom měli, jako na příklad Holanďané, **katolické školy a zbožné, katolické rodiny**. Než bohužel, od katolických škol jsme ještě velice vzdáleni a v rodinách mizí vlivem neblahých poměrů očividně náboženské smýšlení a vychovatelská moudrost, ač by právě dnes měly být rodiny hluboce proniknuty duchem víry, zbožnosti a mravní ukázněnosti, náme-li zachránit dnešní tak ohroženou mládež.

Ubohé české děti! Co by z nich mohlo býti, kdyby je vychovávala božná a mravně silná rodina za pomoci právě katolické školy! A co z nich bude? Nezasáhne-li do vývoje věcí Bůh mimořádným způsobem, tato generace bude celkem ztracena a našemu úsilí se může zatím podařit zachrániti **jen jakési jádro**, aby katolická církev měla u nás v budoucnosti aspoň nějakou naději a oporu. Musíme tedy nasaditi všechny páky, bychom zachránili, co se zachránit dá, bychom nezasloužili výtku, že jsme nechápali dobu a její potřeby. Pozorujeme-li jakési probuzení v mládeži, neoddávejme se domněnce, že se poměry valně lepší. Kolik je té mládeže, která se probouzí k životu vzhledem k ohromným masám mládeže, která propadá náboženské lhostejnosti, nevěře a nemravnosti a ohrožuje budoucnost naší vlasti?

Vydatnou pomocí v každé farnosti je **dobře vedená besídka** pro školní mládež. Za dnešních poměrů zdá se býti nutností a kde se zavádí soustavná duchovní správa za pomoci laiků, je na programu také **dětská besídka**. **Obětavou práci v dětských besídkách by měly naši pracovníci ve farnostech považovati za velmi důležitý a velmi časový apoštolát. Sodálové i sodálky by měli s terciáři a terciářkami státi v prvních řadách našich besídkářů a besídkářek.** Kursy a sjezdy těchto pracovníků a pracovnic by se měly množit po vlasti, aby zkušenost jedněch prospěla ostatním, aby se tak naše besídky stále více zdokonalovaly.

Všichni, kdož v besídkách pracují, musí sledovati **určité, pevné cíle**. Jen tak nějak děti sbírat a se s nimi bavit, neznamená mnoho a omrzí se brzy vedoucím i dětem. Sbíráme mládež v besídkách a věnujeme se jí s těmito apoštolskými snahami:

1. **Aby nám mládež neuchvátili nepřátelé církve.** Je to boj o děti. Bludné myšlenkové směry dnešní doby mají namířeno na školní mládež a zřizují pro ni besídky. A když to ještě někde nedělají, tedy se k tomu chystají. Nebudeme-li na stráži, ztratíme mládež a nezbude nám nic. Proto se musíme v besídkách starati také o různé hry a zábavy, poněvadž se to pěstuje v besídkách nekatolických a mládež by nám utíkala, kdybychom jí toho u nás rovněž neposkytli.

2. **Abychom doplnili náboženskou výchovu dítek.** Za dnešních smutných poměrů na školách je náboženství popelkou. Mládež dostane sotva trochu té náboženské výuky; o náboženskou výchovu nemůže býti řeči. Snad výjimečně v mimořádně příznivých poměrech. V besídce se tedy hlavně pěstuje náboženská výchova. Doplnuje se, co nábožensky výchovného katecheta ve škole dětem ani při nejlepší vůli dáti nemůže. Proto musí, kdo v besídkách pracují, býti nábožensky hodně vyspělí a prodchnuti duchem pravé zbožnosti, jinak tohoto cíle nedosáhnou. Zábava je pouze **obalem nebo kořením**, abychom dítkám usnadnili a zpříjemnili náboženskou výchovu. Kde této výchovy není, anebo dosti není, tam chybí **jádro a pravé kouzlo katolické dětské besídky**. Kopírovat nebo předstihovat v atrakcích besídky nekatolických směrů znamenalo by marně se namáhat.

Proto se také v našich besídkách pěstuje **církevní zpěv**; mládež z besídek učíme pilně chodit do kostela, pěkně se tam chovat a věřící vzdělávat. Kdož v besídkách dítky vedou, mají přirozeně dozor nad školní mládeží i v kostele, když škola to přestala konati.

3. **Konečným a vrcholným cílem** veškeré práce v dětské besídce má býti **eucharistický kroužek školní mládeže**, která aspoň jednou v měsíci přijímá Tělo Páně. Za dnešních poměrů nemůže mládeži stačiti svaté přijímání dvakrát nebo třikrát do roka, jak tomu bývalo kdysi. Mlá-

dež dnešní, tolika svodům vystavená, potřebuje častého sv. přijímání. **Naše naděje pro záchranu mládeže, ať školní nebo dorůstající, spočívá hlavně v eucharistickém životě.** Nic jiného za dnešních poměrů nestačí. Má-li mládež v kritických letech přijímat často Tělo Páně, aby nebyla stržena dravým proudem nemravnosti a nevěry, musí eucharistické hnutí zakotviti již v mládeži školní. V tom vrcholí činnost besídky.

Nutno ještě podotknouti, že o **existenční potřeby** dětské besídky mají se starati všichni opravdoví katolíci ve farnosti a rádi pomáhat, aby snad nedostatkem vhodné místnosti a podobných věcí nebyla ohrožena ve své působnosti. **Vždyť se jedná o věčné blaho naší mládeže!** Co vše se dnes podniká pro tělesné zdraví dítek! A duše jejich by nezasluhovala obětí? Ta má hynout? — Dělí-li se četná a vyspělá besídka na vícero skupin, bude snad potřebovati i vícero místností.

Také v práci besídkářské nutno se **orientovat podle farnosti a dohodnout se s jinými pracovníky,** kteří se také věnují katolické mládeži, aby se práce účelně rozdělila a nenastala snad neblahá nevraživost a jiné odporné zjevy. Své osobní libůstky musíme vždy podříditi vyšším zájmům, jinak se nehodíme k dnešní apoštolské práci.

Co zde bylo řečeno o besídkách, platí rovněž o prázdninových ozdravných a táborech. Vedení jejich stává se důležitou apoštolskou prací, jinak zotavuje se tělo a hynou duše, pro které náš Spasitel měl tak velký zájem v pozemském svém životě. Jak ostře mluvil proti těm, kdož horší jeho maličké!

Péče o mládež dorůstající

Dokončí-li hoch nebo dívka ve 14 letech školu, nelze je ještě považovati za vychované pro život. Škola snad svou práci dokončila, ale výchova má pokračovat. Dorost mužský i ženský ocítá se právě teď v **kritických letech** svého mládí a potřebuje nutně další výchovné péče, která ovšem vzhledem k věku značně se musí lišiti od výchovy školní. To dobře chápali prozíraví katolíci holandské, proto zřídili pro svůj dorost z katolických škol ve farnostech zvláštní povinné patronáty mládeže. Kolik toho dorostu u nás je zbaveno veškeré výchovy a ponecháno sobě, vlivům ulice a nepřátelům katolické církve?

My katolíci hledíme sice také získávat mládež, která školu opouští, do svých katolických organizací, ale dosti pozdě jsme začali a často si při tom dosti nedůsledně počínáme. A kolik je ještě farností, kde není žádné organizace pro katolickou mládež? A kde organizace již jsou, ne-

jsou všechny kvetoucí, nemají pevných výchovných cílů. Mnohé naše spolky pro mládež bývají často jen zábavnými podniky, kde je snad trochu méně příležitosti ke hříchu, než ve spolcích nekatolických. O výchově pro praktický život křesťanský, manželský a rodinný a o vážném vzdělávání nelze často ani mluvit. A přece pro mládež od 14 do 21 let je velká potřeba právě takových organizací, které z nich postupně vychovávají uvědomělé a svědomité katolíky, pevné povahy, budoucí muže a ženy, budoucí hluboce katolické rodiny. Tyto různé organizace pro náš dorost (podle norem z Říma rozděleny co do pohlaví!) mají mládež dorůstající šťastně provést úskalím tohoto věku a při všeliké péči, a sice soustavné péči, o vzdělání poskytnout jí také vhodnou zábavu. Věru, úkol dosti složitý!

Mládež dorůstající je stejně jako mládež školní svěřena v jednotlivých diecésích zvláštní péči biskupů a v jednotlivých farnostech zvláštní péči duchovenstva farního. Je to důležitá část dnešní pastorace, neboť i o tuto mládež se bojuje, kde kdo ji hledí získat pro sebe.

Poněvadž však duchovenstvo ve farnostech dnes pro množství jiných úkolů nemůže se náležitě věnovat výchově mládeže v takových organizacích, mají zase horliví a způsobilí laikové to považovat za důležitý apoštolát zastávat přetíženého kněze, že převezmou vhodnou přednášku, řídí diskusi, promítají obrázky, cvičí písně nebo divadlo, o vhodné hry se starají. Mohou se sami k něčemu podobnému nabízet.

Všichni horliví farníci však se mají zajímat o organizace katolické mládeže ve farnosti, je všemožně podporovat, pomáhat k jejich rozkvětu, vhodné členstvo jim získávat a se snažit, aby mezi jednotlivými organizacemi mládeže ve farnosti panovala svornost a pracovní pospolitost.

Podrobnosti o spolkové činnosti katolíků zasahují již do oboru vlastní **Katolické akce** a budou, dá-li Pán Bůh, projednávány v další příručce.

Péče o dorost kněžský

Na světě panuje teď hrozný nedostatek kněží, ačkoli pastoračních úkolů, které kněží mají řešit, stále přibývá, ba se hromadí. Největší nouze o kněze je v zámořských misích. Ale také v Evropě, v zemích, kde je ještě většina katolického obyvatelstva, roste tento nedostatek neustále. Nebudeme zde rozebírat důvody.

Také v našem národě ubývá kněží každým rokem. Ve všech našich diecésích je mnoho neobsazených far a více kněží ročně umírá, než nových nastupuje.

Co máme dělat, abychom toto »vymírání« zarazili? Na to si věru musí odpovědět a podle toho se zařídit ovšem i naši šlechtí a horliví pomocníci ve farnostech. — **Především často a vroucně se modlit o dorost a za dorost kněžský. Potom také s rozvahou pomáhat, aby se teno dorost množil.**

1. Modlit se o dorost kněžský, to znamená, aby nám Pán Bůh vzbudil svou mocnou milostí kněžská povolání. Jen kdo se hodí k stavu kněžskému, má se stát knězem a sice bez nucení. Aby se k tomu hodil a se k tomu odhodlal třeba milosti, milosti povolání. Tuto milost vkládá Bůh obyčejně jako semínko do duší nadaných nezkažených hochů zbožných početnějších rodin. Toto semínko se má během studií na gymnasiu rozvíjet. K plnému rozvoji pak slouží pětiletý pobyt v kněžském semináři. Než kolik překážek, nebezpečí a svodů musí rozvoj tohoto Božího semínka prodělávat! Můžeme klidně tvrdit, že většina semínek za dnešních neblahých poměrů se udusí. Hoši ztrácejí své kněžské povolání většinou na středních školách ve vyšších třídách. — Oč se tedy máme vroucně a vytrvale modlit? Aby Pán Bůh nepřestal vkládati do duší nezkažených hochů dobrých katolických rodin semínka kněžských povolání, pak aby dal ještě zvláštní milosti studentům, kteří na kněze studují, aby si přes zkaženost světa a všechny svody toto povolání zachovali, konečně bohoslovcům, aby dal hojné milosti, aby to dozrálo v těch pěti letech kněžského semináře. Proste tedy Pána žně, aby poslal dělníky na svou žeň! (Mat. 9, 37.) To tedy je smysl modlitby o dorost a za dorost kněžský. Někdy ovšem dává Bůh povolání i v pozdějším věku. To jsou nimořádná povolání.

2. Máme však také **s rozvahou pomáhat**. Pracovníci ve farnostech nají k tomu často příležitost. Znáte mnohé zbožné rodiny, mají více dětí a mezi nimi nezkaženého hochu, snad ministranta, který se dobře učí. Tu lze upozornit rodiče, zda by toho hochu nedali na studie a zda by nic nenamítali, kdyby chtěl jednou býti knězem. Hoch nemusí již od počátku míti touhu po kněžství, ta se znenáhla probudí. Souhlasí-li rodiče, oznámíte to duchovní správě, která pak by mu zprostředkovala přijetí do diecézního malého semináře, kde i pro chudé hochy je postaráno, aby mohli studovat.

V každé diecési je tak zvaný **malý seminář** pro studenty, u kterých se naděje nebo aspoň možnost, že si vyvolí stav kněžský. Má to býti prostředí, ve kterém semínka kněžského povolání u studentů snadněji se zachovávají a rozvíjejí. To neznámá, že všichni seminaristé musí se stát kněžími, to znamená jen, že snadno se stanou kněžími.

Vedle malého semináře má každá diecése i **velký pro bohoslovce**, kteří tam pěstují hlubší duchovní život, studují pět roků filosofii a theo-

logii a se tak připravují na svěcení kněžské. Oba tyto semináře jsou hlavní starostí každého biskupa. Vyžadují také velkých peněžitých nákladů. Proto sbírky na tyto semináře anebo na dorost kněžský zasluhují dnes zvláštní štědrosti věřících.

Pius XII. založil **Papežské dílo kněžských povolání** při Posv. kongregaci seminářů a universitních studií, aby toto Dílo podporovalo a usměřňovalo vše, co se děje na širém světě v různých diecésích pro dorost kněžský. V jednotlivých diecésích pak jsou podobné organizace věřících pro podporu kněžských povolání a když se připojí k tomuto papežskému Dílu, jsou obdařené tak hojnými odpustky pro všechny, kteří pomáhají, jako žádné jiné dílo. Z toho poznáváme, jak velice cení církev a doporučuje věřícím modlitbu a práci pro kněžská povolání.

Charita všem. To je zásadou farních pracovníků. Ale když všem, tak také a snad na předním místě chudým hochům, kteří by rádi na kněze studovali, chudým studentům s myšlenkami na kněžství a také bohoslovcům z nemajetných rodin. To vše je samozřejmá a Bohu velmi milá charita. Přednost ovšem zasluhuje podpora seminářů, sbírek a fondů pro kněžský dorost před podporou jednotlivých studentů, leč by běželo o mimořádné případy. Proč? Podpora seminářů nebo sbírek nezklamě, podpora jednotlivců však může bolestně zklamat, že ten onen student zvláště podporovaný přece se neodhodlal vstoupiti do kněžského semináře, nebo seminář zase opustil. Ovšem s takovým zklamáním se vždy musí počítati. Lépe, když se někdo knězem nestane, než aby nebyl dobrým knězem. Nelze nikoho ke kněžství nutiti. A kněžský stav nelze měniti. Kněz se knězem stává na věky.

Máme v roce **čtvero suchých dnů**. V těchto dnech, hlavně o **květnové sobotě** máme zdvojnásobiti své prosby o dorost a za dorost kněžský a spojití je s postem, který vlastně na tyto dny připadá, ač zatím nezavazuje. Konejme to podle možnosti dobrovolně.

Charitky, které ve farnosti o nemocné se starají a mají **zbožné trpící osoby**, ať je poučí, aby svá utrpení Pánu Bohu obětovaly buď stále nebo v určité dny za dorost kněžský podle tohoto článku. Trpět o dorost a za dorost kněžský, to je snad ta nejvydatnější pomoc. Jednou to poznáme na věčnosti.

Máme ještě **Kněžskou sobotu** nebo místo ní někde **Kněžský čtvrtek** jednou v měsíci. Tento den však nepatří kněžskému dorostu, ale **kněžím**, aby se zachovali v dobrém a se posvěcovali. Je to modlitba podobné důležitosti jak za dorost kněžský. Tím důležitější, čím těžší je teď postavení kněze. Touto modlitbou se kněžím každého měsíce také odvděčujeme za jejich obětavou práci a námahu. Konejme ji s porozuměním.

Po stopách vyspělých pracovníků ve farnosti

Duchovní správa v mnohých farnostech stojí před řadou těžkých úkolů, které mnoho času vyžadují a proto zůstávají nevyřízeny. Jak by bylo duším pomoheno, kdyby zkušenější a vyspělí laikové, zapracované, aktivní charitky, tyto úkoly pomáhali obětavě řešit. Uvedeme zde aspoň některé v přehledném popisu.

Péče o nekřtěné děti

Seznam duší nám hlásí často již celou řadu nekřtěných dětí. Bývá to často následkem smíšených sňatků. Nutno uvažovat, ve které rodině by se mohl křest umožnit. Charitka vykoná návštěvu, blahopřeje k šťastnému porodu. Jak se daří dítěti? Nechtěla byste je dát pokřtít? Jste katoličkou. Snad budoucí neděli? V tu a tu dobu? Často se získá svolení až při druhé nebo třetí návštěvě. I šatečky i kmotry nutno někdy obstarat. I doprovodit je musí charitka do kostela a domů. To vše žádá mnoho trpělivosti a taktu.

Tím není vše skončeno. S rodinou se udržují další styky, aby bylo možno dítě získat později pro dětskou besídku, po případě i pro katolickou školu.

Zaškolení a přeškolení

Snad jsou tato slova nezvyklá, ale vyjadřují stručně důležité odvětví výpomoci v duchovní správě.

Víme, jaký boj se vede dnes o dítě, jak mocný vliv má nevěra na školu, jak školou soustavně odcizuje mládež náboženskému životu a křesťanské mravnosti. Vedle škol veřejných máme u nás a doufáme, že i uchráníme a časem ještě dobudujeme, svobodné katolické školství. Je to vlastně existenční otázkou katolické víry v českém národě. Toto školství je budováno většinou řeholemi. V těchto školách musí se sice vychovávat podle předpisů státních a nutno používat učebnic málo vhodných, ale duch je přece katolický, poněvadž vyučují a vychovávají zbožné osoby řeholní. Také mládež, která do těchto škol chodí, je z rodin

katolických, kdežto veřejné školy navštěvuje také mládež z rodin bezbožných a mravně zkažených.

Mysleli bychom, že za takových poměrů budou katoličtí rodiče posílat své děti do škol klášterních a že tyto budou přeplněné. Opak je často smutnou zkušeností. Školní paláce jsou žactvem přeplněny i dětmi z rodin katolických; klášterní škola, méně výstavná, aby se pomalu pro nedostatek dítek zavírala. Rodiče jsou často neprozíraví. Ani si neuvědomují, že takové jednání může býti v určitých případech i těžce hříšné, a že by v Holandsku ani svátostného rozhřešení nedostali, kdyby své dítě svěřili nekatolické škole, mohou-li je svěřit dobré škole klášterní.

Je tedy u nás zralá půda pro zaškolení a přeškolení. Zaškolení znamená toto: Máme seznam katolických rodičů, kteří nejsou zaujati proti náboženství a mají děti 5—6leté. Mohli by dáti dítě do školy veřejné, ale také do školy soukromé klášterní. Charitka taktní je navštíví, pěkně s nimi promluví, vyloží svízelnou otázku školskou, význam náboženské výchovy, nezkaženého prostředí atd. Konečně navrhne, aby dítě svěřili katolické škole. Musí ovšem býti připravena na různé námitky a umět na ně přesvědčivě odpovídat. Je třeba i mnoho trpělivosti, neboť jednou návštěvou se to mnohdy neprovede. Vždy apelujeme na štěstí a věčné blaho dítěte. Nutno počítat i s agitací se strany nepřátelské, někdy dokonce i s terorem. Tak zápasíme o dětské duše! To je zaškolení.

Přeškolení je obtížnější. Pozorujeme s bolestí, kolik neuvědomělých katolických rodičů posílá své děti do veřejných škol, ač je snadno mohli dáti do škol klášterních. Charitka začne navštěvovati některé z těchto rodičů, především matku, která přece bývá přístupnější náboženským důvodům. Hovoří o smutných poměrech náboženských na školách a táže se, proč své dítě nesvěřili škole katolické. Objasní stanovisko mravní a navrhne, aby při budoucím zápisu svěřili své dítě škole katolické. To je ovšem požadavek těžší, než od počátku dáti dítě do školy katolické. Nutno zde překonat řadu lidských ohledů.

Jak zaškolení tak ještě více přeškolení musí doprovázet hojná apoštolská modlitba, aby se podařilo.

Tento důležitý druh apoštolátu mohou s úspěchem konat obětaví laikové. Kéž se jich hodně najde, kde je dobrým školám řeholním zápasiti s konkurencí přepychově vybavených škol veřejných, Bohu však odcizených. A dostane-li se nám jednou svobodných konfesijních škol, jak o ně teď usilujeme, bude zaškolení a přeškolení apoštolskou prací všeobecnou, poněvadž stát nenutí, dává pouze možnost rodičům, aby své dítě svěřili škole, která vyhovuje jejich svědomí.

Urovnání neplatných sňatků

Žijeme v době děsného rozvratu manželského života a neplatné sňatky před Bohem a svědomím jsou všude bohužel dosti četné. Jsou to hlavně sňatky občanské, které uzavřeli katolíci, anebo nekatolíci, kteří v mládí ještě v katolické církvi byli vychováni, ji pak opustili. Ti všichni nemohli platného sňatku uzavřít než jedině před katolickým knězem. Byli pokřtěni v katolické církvi a manželská jejich smlouva je svátostí, která nutně podléhá pravomoci církevní. Sňatky uzavřené na radnici nebo na okresním úřadě platí snad před státem co do některých občanských práv, neplatí však před Bohem a svědomím. A před Bohem a jeho soudem musí se přece jednou objevit každý z manželů. Jaké to bude zklamání, když je spravedlivý Bůh pro neplatný sňatek prohlásí za konkubináře nebo cizoložníky, když pro rozluce občanské platného sňatku uzavřeli nový sňatek občanský!

Kdo žije v neplatném sňatku nemůže přijímat sv. svátosti. Ani rozhřešení se mu nemůže udělit, dokud sňatek nemá v pořádku. A kdyby umíral a chtěl býti zaopatřen, musel by před svědky projevit lítost nad tímto neblahým činem a slíbit nápravu, kdyby se opět uzdravil. Potom teprve by mu mohl kněz posloužit sv. svátostmi. O církevním pohřbu není řeči. Patří k veřejným hříšníkům, které církevně pochovávat nesmíme, dokud pohoršení není napraveno. Tak se věc má s občanskými sňatky katolíků.

Je to tedy velkým skutkem **milosrdenství**, pomáháme-li manželům neplatně sezdaným, aby urovnali tento hříšný poměr.

Než začneme jednat s manžely žijícími v neplatném sňatku, máme napřed zkoumat, dá-li se onen poměr církevně urovnat, abychom nekonali bezvýslednou práci. Předcházela-li totiž u jednoho z manželů civilní rozluka platného sňatku před Bohem, nedá se nynější civilní sňatek církevně urovnati. Platný sňatek před Bohem nelze rozloučiti, zvláště byl-li dokonán. Proto dokud oba manželé žijí, nemůže žádný z nich uzavřít nový platný sňatek s jinou osobou. Takoví »manželé« jsou ubožáci, kterým není jiné pomoci, než aby se rozešli. Můžeme se za ně pouze modliti.

Je však řada civilních sňatků mezi svobodnými a také mezi rozloučenými ze sňatků civilních, kterým lze pomoci, aby z civilního sňatku udělali platný sňatek církevní.

Chceme-li urovnati neplatný sňatek, musíme napřed manželům laskavě, taktně a trpělivě objasniti, na čem vlastně jsou. Také hned připojiti, že se to dá napravit bez velkých obtíží a že jim rádi pomůžeme. Obyčejně se začne jednat s jednou stranou, která se zdá býti přístupněj-

ší. Mnoho pomůže brožurka »Životem« č. 62, Občanské sňatky a rozluka. Nesmíme však myslet, že takovou věc urovnáme jednou nebo dvěma návštěvami. Třeba často velké trpělivosti. Ohledně listin platí zásada, aby vše vyhledali, co potřebovali na úřadě při civilním sňatku a co tam ještě dostali. Na tomto podkladě lze duchovní správě dosti snadno vyžádati prominutí ohlášek a církevní sňatek se pak vykoná nenápadně ve farní kanceláři.

Aby radost takových manželů byla úplná, radno je oba získat pro pořádnou sv. zpověď. A kdyby jedna strana byla církev opustila, při takové příležitosti se dá často získat pro návrat do církve a k praktickému náboženskému životu. Po ukončení všeho jsou takoví manželé velmi vděční, i když se na počátku k tomu neměli. Jsou proto i přístupni další péči. Tak lze nesmírně mnoho dobrého vykonati pro záchranu duší, manželství a rodin.

Zase k sv. svátostem

Ve mnohých rodinách katolíků se nechodí již celá léta. Někdy snad přijdou do kostela. Proto je hledíme získat, aby aspoň občas přišli na nějakou slavnost. I pro ně si zajdeme. Pak o velikonocích nebo při jiné příležitosti hledíme je s láskou a dobrotou získat pro sv. zpověď. Je jim to hrozné, mají z toho strach, předstírají, že hříchů nemají. Ale láska k duším je trpělivá a vytrvalá. Záhodno je odkázat na laskavého a taktního zpovědníka, snad ho již předem upozornit, pak hodně se modlit, až se konečně odhodlají. Potom následuje obyčejně velká vděčnost.

Návrat do pravé Církve

Seznam duší ve farnostech sděluje nám, kolik duší, kolik rodin opustilo katolickou Církev, dalo se do některé bludné náboženské společnosti, anebo zůstalo bez vyznání. Kolik takových zbloudilých oveček má dnes skorem každý duchovní pastýř! Kéž by měl způsobilé a obětavé duše, které by mu pomáhaly takové ovečky hledat a přivádět do pravého ovčince Kristova! To však je ta nejtěžší práce, vrchol výpomoci v duchovní správě a vyžaduje obětavou lásku, trpělivost a jemný takt. Nedovede to každý.

Nutno čekat na vhodnou příležitost, ale té pak použít. Laskavost a klid zachováme, za všech okolností. Nikdy nikomu nic nevyčítáme. Li-

dé, kteří Církev opustili, jsou často zaujati a tvrdí. Necháme je vybouřit. Pak šetrně a laskavě hledáme **důvody**, proč vystoupili? Snad nás odбудou. Odejdem a přijdem znovu. Když pozorují, že jsme se neurazili, že klid a lásku zachováváme, že jim to za zlé nemáme, začnou konečně důvěrně jednat a pak se namnoze ukáže celý ten řetěz psychologického vývoje odpadu. Ubozí lidé!

Podle statistik bylo ve městech nutno asi 600 návštěv k získání 40 až 50 návratů do Církve. Jaká je to tuhá práce! Ale Kristus Pán prolil i pro tyto duše svou předrahou krev!

Jakmile se objeví oprávněná naděje k návratu, nutno hledat pro tuto duši spojení s knězem. Vše s láskou. Kněz rozhoduje, kolik ještě třeba náboženských vědomostí, zda není třeba konvertity podmíněně křtít, zda netřeba i sňatek uvést do pořádku. Dobrou sv. zpovědí a sv. přijímáním se celé toto dílo dovrší. A pak má duše, která je získala, plno důvodů jim blahopřát a se s nimi radovat.



Doslov

Co s apoštolátem souvisí

1. Apoštolát není hračkou, ani sportem. Apoštolát pravý je obětí. Obětovat se nezištně za druhé, tak jej lze definovat. Kdo se tedy obětí leká, apoštolem nebude, neb aspoň apoštolem dlouho nezůstane. Kdo však je obětavý, kdo dokonce z lásky k Bohu po oběti touží, ten se hodí k apoštolátu. Čím kdo je nezištnější, tím je i schopnější a stálejší v apoštolské práci. Proto musí býti snahou všech apoštolů, i těch malých pro drobnou výpomoc ve farnosti, aby důkladně, soustavně a vytrvale pořádali své nezřízené náklonnosti a tak dospívali ke stále vyšším stupňům nezištnosti a obětavosti.

2. Každý pravý apoštol musí prodělati různá zklamání, mnohé těžkosti a trpkosti. Kdo si představuje apoštolát jen jako řadu strhujících úspěchů, jak o nich čteme někdy v životopisech slavných mužů a žen, má mylné názory. Předně se z životopisech svatých, zvláště jsou-li jen stručně sestavené, mnohdy nadsazuje, anebo se líčí povšechný dojem, bez určitých podrobností. Kdybychom však pátrali po dějinné pravdě, brzy bychom poznali i v životě velkých apoštolů mnoho neúspěchů a pravdivost výroku Páně: **Není učeník nad mistra, ani služebník nad pána svého** (Mat. 10, 24). Jak Kristus Pán sám zakusil ve své veřejné činnosti mnoho zklamání a nezdaru u fariseů a lidu svedeného, a jak prodělal pro naši spásu nesmírně mnoho soužení, tak tomu bylo a bude vždy v životě apoštolských mužů a žen. Pravý apoštolát doprovází povždy řada neúspěchů a protivenství. A těžko lze říci, co více přispívá ke spáse duší, zda ta naše horlivá práce, anebo to utrpení a zklamání, které ji doprovází.

3. Pravý apoštol neklesá na mysli, zakusil-li zase zklamání, nebo zhroutilo-li se mu dílo, na němž se delší dobu vyčerpával. To se stalo i velkým apoštolům, není divu, že se to děje i malým. To patří k apo-

štolátu. Rovněž se apoštol **nedá odvrátit překážkami** od započatého díla, leč by moudrost, čerpaná z modlitby a získaná poradou se zkušenými a Duchem Božím osvěcenými lidmi velela, aby svou obětavost přenesl na jiný úsek apoštolské činnosti. Překážky a nechuti jsou často znamením, že dílo, které konáme, bude zvláště prospěšné pro spásu duší, že se mu peklo na odpor staví, poněvadž tuší, že by prohrálo. Proto se musí každý apoštol naučit statečně snášet různá protivenství. Z nich vytloukáme kapitál pro spásu duší: neustále je obětujeme na své apoštolské úmysly a tak stahujeme hojné milosti na svou působnost.

4. Právý apoštolát je projevem **ušlechtilé a křesťanské lásky**. Lásky k Bohu a lásky k bližnímu. K Bohu, že mu chceme získati duše, aby ho oslavovaly a potěšovaly. K bližnímu, že je nám ho líto vzhledem k věčnosti. Chceme ho uchránit věčného zavržení, získat ho pro věčnou blaženost. — Ale dobře si všimněme, v čem láska spočívá: ne v citech, ani ve slovech, ale ve vůli a ve skutcích. V tom spočívá, že pro Boha bližnímu přejeme, a že k jeho spáse, jak jen můžeme pomáháme. Bližní nám může býti protivný, ale my mu přejeme, my mu žehnáme a dobro prokazujeme. Jediné dobro, které mu někdy prokazovat můžeme, je modlitba a žehnání. Dokonce i příkoří, které jsme snad od něho nebo pro něho zakusili, za jeho duši Bohu obětujeme. Nic není na světě mocnějšího, než takový apoštolát lásky. V tomto smyslu je apoštol povždy vítězem. Každý neúspěch, každou porážku dovede láskou proměnit ve vítězství. — Ovšem takového apoštolátu je schopna jen duše v Bohu zakotvena. Proto budiž snahou všech, kdož v duchovní správě vypomáhají, aby neustále prospívali v životě vnitřním a tak stále rostli v pravé lásce k Bohu a k bližnímu.

O B S A H :

Strana

oustavná duchovní správa je dnes nutností	7
do se hodí k apoštolátu ve farnostech	8
základní apoštolát	10
úloha o smírné moci utrpení	13
řídící způsoby činného apoštolátu	13
začátky výpomoci laiků v duchovní správě	15
výpomoc laiků v plném rozvoji	16
každé farnosti	18
funkce farních horlitelů	19
statní funkce farních horlitelů	24
dekrety pro farní horlitele	29
farní důvěrníci	30
význam sociálně-charitní činnosti ve farnosti	32
úkoly sociálně-charitní práce ve farnosti	33
jak řešíme tyto úkoly?	34
co máme tedy dělati?	35
nesprávné názory a praxe v charitní činnosti	36
několik zásad ve službách Charity	38
naš poměr k dobročinnosti světské	39
nové cesty k srdci našeho lidu	41
péče o nemocné ve farnosti	43
péče o umírající	46
péče o umírající nezaopatřené	49
péče o nemocné a umírající děti	51
péče o katolický tisk ve farnosti	54
farní knihovna	57
katolická kolportáž	59
katecheti laikové	60
péče o mládež ve farnosti	63
práce u těch maličkých	63
péče o školní mládež	65
péče o mládež dorůstající	67
péče o dorost kněžský	68
co stopách vyspělých pracovníků ve farnosti	71
nekřtěné děti	71
zaškolení a přeškolení	71
svatbní neplatných sňatků	73
cesta ke sv. svátostem	74
vávrat do pravé Církve	74
poslov	76

Název knihy: Výpomoc laiků v duchovní správě.

Autor: P. Alois Stork T. J.

Vydalo: Družstevní nakladatelství v Hradci Králové.

Roku 1948.

Náklad 5.000 výtisků.

Vytiskla: Družstevní knihtiskárna v Hradci Králové.

Vydání první.

Cena: kart. 34.— Kčs, váz. 50.— Kčs.